

**LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA U
RIBARSTVU
LOKALNE AKCIJSKE GRUPE U RIBARSTVU
„PINNA NOBILIS“
ZA RAZDOBLJE 2021.-2027.**

Sufinancira
Europska unija

**Izrada ove Lokalne razvojne strategije u ribarstvu sufinancirana je sredstvima
Europske unije iz Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu**

Sadržaj ove Lokalne razvojne strategije u ribarstvu isključiva je odgovornost Lokalne akcijske grupe u ribarstvu „Pinna nobilis“.

Kontaktни podaci korisnika:

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu „Pinna nobilis“

Ulica rijeke Boljunčice 3

52466 Novigrad-Cittanova

Tel: +385 52 669 245 / +385 98 9944 376

E-mail: info@flag-pinnanobilis.hr

Web stranica: <http://www.flag-pinnanobilis.hr>

SADRŽAJ

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA U RIBARSTVU (LRSR).....	5
1.1. Opće zemljopisne značajke područja	6
1.1.1. Zemljopisni položaj i površina područja	6
1.1.2. Reljefne i klimatske značajke područja.....	7
1.1.3. Prirodno i kulturno nasljeđe	7
1.1.4. Društvena i zdravstvena infrastruktura.....	10
1.1.5. Komunalna infrastruktura.....	10
1.2. Gospodarske značajke područja	13
1.2.1. Stanje gospodarstva.....	13
1.2.2. Glavne gospodarske djelatnosti.....	14
1.2.3. Tržište radne snage	17
1.3. Demografske i socijalne značajke područja	17
2. PARTNERSTVO I UKLJUČENOST LOKALNIH DIONIKA	19
2.1. Uključenost lokalnih dionika u izradu LRSR	19
2.2. Opis partnerstva.....	20
3. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA PODRUČJA, UKLJUČUJUĆI SWOT ANALIZU	21
4. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I MJERE LRSR	28
4.1. Opis općih i specifičnih ciljeva	28
4.2. Opis prioriternih mjera za provedbu LRSR.....	29
4.3. Zajedničke značajke prioriternih mjera u okviru provedbe LRSR.....	39
4.4. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima	40
4.5. Inovativni karakter LRSR-a i usklađenost s horizontalnim prioritetima PRA 2021.-2027. 40	
4.5.1. Doprinos održivom plavom gospodarstvu i prioriternim područjima Strategije pametne specijalizacije (S3).....	41
5. UPRAVLJANJE, PRAĆENJE I VREDNOVANJE PROVEDBE LRSR.....	44
5.1. Opis sposobnosti FLAG-a za provedbu LRSR	44
5.1.1. Ljudski kapacitet za provedbu LRSR.....	44
5.1.2. Financijski kapacitet za provedbu LRSR	45
5.1.3. Iskustvo u provedbi CLLD pristupa u programskom razdoblju 2014.-2020.	45
5.2. Opis postupaka pripreme natječaja i odabira projekta na FLAG razini	48

5.2.1.	Opća pravila postupaka za odabir projekta na FLAG razini	48
5.2.2.	Faze u postupku odabira projekata na FLAG razini.....	49
5.2.3.	Mjere za izbjegavanje sukoba interesa i način postupanja u slučaju prijave FLAG-a na javni poziv	50
5.3.	Opis praćenja i vrednovanja provedbe LRSR	50
6.	AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRSR.....	53
6.1.	Akcijski plan provedbe LRSR i procjena broja projekata u programskom razdoblju 53	
7.	FINANCIJSKI PLAN PROVEDBE LRSR	55
	POPIS TABLICA.....	57
	POPIS KRATICA	57
	POPIS PRILOGA.....	58

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA U RIBARSTVU (LRSR)

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu „Pinna nobilis“ (u daljnjem tekstu: FLAG), sa sjedištem u gradu Novigradu-Cittanova, osnovana je kao poseban oblik lokalne akcijske grupe specijalizirane za ribarstvo, preradu ribe i marikulturu s ciljem povezivanja građana na lokalnoj razini za potrebe razmjene iskustva i informacija, kao i predlaganja projekata i aktivnosti razvoja sektora ribarstva.

Obuhvaća šest jedinica lokalne samouprave:

	Grad Umag-Umago
	Grad Novigrad-Cittanova
	Grad Buje-Buie
	Općina Brtonigla-Verteneglio
	Općina Grožnjan-Grisignana
	Općina Oprtalj-Portole

Prema podacima Popisa stanovništva iz 2021. godine Državnog zavoda za statistiku (u daljnjem tekstu: DZS) područje FLAG-a ima 23.956 stanovnika, od kojih, na području gradova živi 21.029 stanovnika dok u općinama živi 2.963 stanovnika. Na području FLAG-a živi 12,27% stanovnika Istarske županije odnosno 0,62% stanovnika Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: RH). Prosječna gustoća naseljenosti je 71 stanovnik po kilometru kvadratnom, iznad prosjeka RH i Istarske županije. Ukupna površina FLAG-a je 367 km².

Područje predstavlja najzapadniji dio Republike Hrvatske koji karakteriziraju duga povijest naseljenosti prostora te raznolike prirodne ljepote, običaji i tradicija. Specifično je po toploj mediteranskoj te blagoj kontinentalnoj klimi koja je utjecala na gospodarski razvoj, posebice turizma, ribarstva, poljoprivrede, obrtništva i industrije.

Šest (6) jedinica lokalne samouprave (u daljnjem tekstu: JLS), koje čine teritorij FLAG-a, sastoje se od, ukupno, 80 naselja. Najviše naselja pripada administrativnom području gradova Umag-Umago (23) i Buje-Buie (21). Područje općine Oprtalj-Portole čini 16 naselja, općine Grožnjan-Grisignana 10, a gradu Novigrad-Cittanova i općini Brtonigla-Verteneglio administrativno pripada po 5 naselja. Statistički podaci područja FLAG-a po pojedinim JLS-ovima prikazani su u Tablici 1. U Prilogu 1. prikazani su statistički podaci svih naselja, sukladno podacima Popisa stanovništva iz 2021.g. Državnog zavoda za statistiku.

Tablica 1. Statistički podaci jedinica lokalne samouprave u sastavu FLAG-a

JLS	Površina (km ²)	Broj stanovnika 2021.g.	Gustoća naseljenosti (st/ km ²)	Broj naselja
Umag-Umago	83	12.699	153	23
Novigrad-Cittanova	27	3.889	144	5
Buje-Buie	97	4.441	46	21
Brtonigla-Verteneglio	32	1.523	48	5
Grožnjan-Grisignana	66	656	10	10
Oprtalj-Portole	62	748	12	16
FLAG	367	23.956	69	80

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2021., www.dzs.hr; obrada: FLAG „Pinna nobilis“

1.1. Opće zemljopisne značajke područja

1.1.1. Zemljopisni položaj i površina područja

Područje FLAG-a nalazi se u najzapadnijem dijelu Republike Hrvatske, na području Istarske županije. FLAG područje ima površinu od 367 km² što je 13,05% površine Istarske županije (površina županije je 2813 km²) i 0,65% površine RH. To je značajna površina koja obuhvaća različite vrste krajolika, uključujući obalna područja i brdsko zaleđe u unutrašnjosti istarskog poluotoka. Zapadnu granicu FLAG-a čini obala Jadranskog mora. Obalni položaj pruža velike mogućnosti za razvoj turizma i ribarstva te sporta i rekreacije. Obale FLAG-a poznate su po prekrasnim plažama i turističkim destinacijama bogate gastronomije vezane uz tisućljetnu ribarsku tradiciju. Na jugu, FLAG „Pinna nobilis“ graniči sa područjem FLAG-a „Istarski švoj“ te općinama Tar-Vabriga, Kaštelir-Labinci i Vižinada-Visinada, dok na istoku graniči s gradom Buzetom. Ova susjedstva omogućuju razmjenu resursa i suradnju u različitim sektorima. FLAG ima izuzetno povoljan zemljopisni položaj u Istarskoj županiji, RH i Europskoj uniji (u daljnjem tekstu: EU) jer područje graniči sa Slovenijom i Italijom (morska granica) što omogućuje razvoj različitih gospodarskih aktivnosti, olakšava trgovinu i suradnju sa susjednim zemljama te omogućuje lakši plasman proizvoda i usluga na njihova tržišta. Ovo je prostor bogate kulturne i prirodne baštine, što ga čini atraktivnim mjestom za život i poslovanje. Položaj FLAG-a u Istarskoj županiji prikazan je u Prilogu 2.

1.1.2. Reljefne i klimatske značajke područja

Područje FLAG-a, koje uključuje gradove Umag-Umago, Novigrad-Cittanova, Buje-Buie i općine Brtonigla-Verteneglio, Grožnjan-Grisignana i Oprtalj-Portole, obiluje raznolikim reljefnim i klimatskim značajkama koje znatno utječu na njegovu reljefnu (geomorfološku) raznolikost i potencijal za različite gospodarske aktivnosti.

Reljefne značajke:

Sjeverno vapnenačko područje ("Bijela Istra"): Ovo područje obuhvaća planinske vrhove sjevernog istarskog poluotoka. Naziv "Bijela Istra" dolazi od golog krša koji je nastao uglavnom zbog krčenja šuma, ostavljajući karakteristično svijetli, vapnenački teren.

Središnje flišno područje ("Siva Istra"): Središnji dio Istre poznat je po naslagama fliša i visokoj koncentraciji gline, što rezultira sivim tlima. Ova regija ima svojstvenu sivu boju koja je posljedica geoloških značajki.

Središnji vapnenački ravnjak ("Crvena Istra"): Od Savudrijske vale do Plomina proteže se vapnenački ravnjak poznat kao "Crvena Istra". Ovdje se nalazi mnogo pukotina, škrapa, uvala, špilja i jama zbog kojih se tlo ne ispire, što rezultira nakupljanjem crvenkaste zemlje.

Istarsko priobalje: Ovo priobalno područje obuhvaća obalu Istarske županije i karakterizira se bogatstvom obalnih resursa i raznolikošću krajolika.

Općina Brtonigla-Verteneglio se ističe po tome što se nalazi na "četiri zemlje", tj. na području koje obuhvaća crveno, crno, sivo i bijelo tlo, što pruža različite mogućnosti za poljoprivrednu proizvodnju.

Klimatske značajke:

Područje FLAG-a ima različite klimatske uvjete koji ovise o njezinoj geografskoj lokaciji:

Blaga mediteranska klima: Gradovi Umag-Umago, Novigrad-Cittanova i općina Brtonigla-Verteneglio smješteni su na zapadnoj obali Istarske županije i uživaju blagu mediteransku klimu. Ovdje obilje sunca tijekom cijele godine omogućuje povoljne uvjete za poljoprivredu, ribarstvo i turizam.

Kontinentalna klima: Grad Buje-Buie te općine Grožnjan-Grisignana i Oprtalj-Portole, smješteni su na sjeveru/sjeverozapadu Istarske županije, doživljavaju utjecaj mediteranske i blage kontinentalne klime. Ovo područje obiluje prirodnim potencijalima i prostor je razvijene poljoprivrede i ruralnog turizma.

Visinske razlike: Općina Oprtalj-Portole karakteristična je po velikim visinskim razlikama, koje variraju od 10 (u dolini rijeke Mirne) do 498 metara nadmorske visine. Također je značajno područje za poljoprivredu i ruralni turizam.

Ova raznolikost reljefa i klimatskih uvjeta čini prostor FLAG-a izuzetno zanimljivim i pruža mnoge mogućnosti za različite gospodarske aktivnosti.

1.1.3. Prirodno i kulturno nasljeđe

FLAG je karakterističan po svojoj bogatoj prirodnoj i kulturno-povijesnoj baštini. U Prilogu 3. je navedena zaštićena kulturno-povijesna i prirodna baština na području FLAG-a.

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština

Jedan od prepoznatljivih identiteta gradova i općina s područja FLAG-a je bogata kulturno-povijesna baština. Prema Registru kulturnih dobara RH sveukupno je, na području, zaštićeno 51 kulturno dobro, najviše u gradu Umagu-Umago (19), zatim u općini Grožnjan-Grisignana

(8), u općini Brtonigla-Verteneglio (7), u gradu Buje-Buie i općini Oprtalj-Portole (6) te u gradu Novigradu-Cittanova (5).

Povijesni, umjetnički, znanstveni, društveni ili tehnički značaj kulturne baštine FLAG-a prepoznaje se kroz nepokretna pojedinačna kulturna dobra kojih je u 2023.g. ukupno 21, to su razne građevine ili kompleksi građevina poput sakralnih objekata, gospodarsko-stambenih građevina, arheoloških nalazišta, ostataka antičke arhitekture, svjetionika i ostataka antičkih pomorskih luka.

Za razliku od nepokretnih kulturnih dobara, pokretna su samo 3 na području FLAG-a. To su zbirka od 101 lapida smještena u Muzeju Lapidarium i kulturno-povijesna zbirka muzeja Lapidarium nastala prikupljanjem materijala i dokumenata s područja Novigrada-Cittanova i Istarske županije. Na području grada Umaga-Umago zaštićeno pokretno kulturno dobro čini muzejska građa Muzeja grada Umaga.

Važno je istaknuti kako Grad Umag-Umago i Muzej grada Umaga-Museo Civico di Umago provodi projekt naziva „Grue-očuvanje i promocija tradicionalnih drvenih dizalica za barke“ sufinanciran sredstvima EU-a u okviru natječaja FLAG-a „Pinna nobilis“. Cilj projekta je valorizacija kulturne baštine umaškog kraja i trajna zaštita, očuvanje i promocija umijeća izrade grua. Znanja i vještine izrade dizalica za barke (grue, pai, stupovi) nalazi se na listi zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara RH.

Razvidno je kulturno-povijesno i prirodno bogatstvo, ribarstvo je jedna od tradicionalnih i važnih gospodarskih djelatnosti na području FLAG-a. U prethodnom su financijskom razdoblju napravljeni značajni pomaci u promociji istarske pomorske i ribarske baštine raznim projektima („Čudesna morska ISTRAživanja“, „Dogradnja izložbenog prostora kulturno povijesne zavičajne zbirke“, „Znanost u tradiciji – la scienza nella tradizione“, „Pomorska luka Bastia – izrada publikacije o pomorskoj luci Bastia“, „Fishing tradition in Novigrad-Valorizacija ribarske tradicije grada Novigrada-Cittanova“, „Otkrij našu povijest“, „FISH & MORE“, „Festival mora“, „A(MARE)“, „S okusom mora-Sapore di mare“ te projekti Opremanja osnovnih škola i dječjih vrtića). Projekti su sufinancirani EU sredstvima putem natječaja FLAG-a „Pinna nobilis“.

Novim razdobljem planiran je održiv razvoj ribarstva i akvakulture, promocije lokalnih proizvoda te povećanje konkurentnosti, razvijanje novih proizvoda, usluga i tržišta kako bi došlo do poboljšanja ribarskih zajednica.

1.1.3.2. Zaštićeni dijelovi prirode i NATURA 2000

Područjem FLAG-a prolazi rijeka Mirna, najduža rijeka u Istarskoj županiji, ukupne dužine 53 km. Grad Buje-Buie smješten je između rijeka Mirne i Dragonje. Grad Novigrad-Cittanova nalazi se uz samo ušće rijeke Mirne, dok se općina Oprtalj-Portole nalazi u njezinoj dolini. Ušće rijeke s Tarskom valom uskoro bi se trebalo proglasiti ornitološkim rezervatom zbog bogate flore i faune s više stotina ptica, brojnim vodozemcima, gmazovima i sisavcima koji su i zakonom zaštićeni. Područje Istarskih toplica, u središnjoj Istri, ima status zaštićenog krajolika zbog vegetacije hrasta medunca, graba i termofilnim sastojinama lovora. Rijeka Mirna tvori slikovite litice koje su stanište značajnih biljnih vrsta. Istarske toplice jednim dijelom se nalaze na području općine Oprtalj-Portole. U općini Brtonigla-Verteneglio se nalaze prirodni park Škarline i špilja Mramornica. Općina Grožnjan-Grisignana je bogata prirodnom baštinom poput posebnih rezervata šumske vegetacije: šume bukve i pitomog kestena kod sela Vrnjak, Motovunske šume i šume Kornarija. Zaštićena područja značajnog krajobraza čine dio krajobraza Bujskog krasa od Kaštela do Čepića, dio sjevernih obronaka kanjona rijeke Mirne

ispod Nove Vasi, okoliš povijesne cjeline naselja Grožnjan, Kostanjica i Završje. U općini Grožnjan-Grisignana nalaze se dva spomenika prirode: Martineška jama kod Filarije i Lokva kod sela Gržići te jedan spomenik parkovne arhitekture, skupina stabala na samom ulazu u Grožnjan-Grisignana. Na prostoru FLAG-a nalazi se i jedan od najvećih vodopada na području Istarske županije, vodopad Cingarela u gradu Buje-Buie. Na području Istarske županije djeluje Natura Histrica, javna ustanova s osnovnom djelatnošću zaštite, održavanja i promicanja zaštićenih područja i drugih prirodnih vrijednosti, u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanje neometenog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara te nadzor provođenja uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim upravlja.

Natura 2000 ekološka je mreža sastavljena od područja važnih za očuvanje ugroženih vrsta i stanišnih tipova Europske unije. Njezin cilj je očuvati ili ponovno uspostaviti povoljno stanje više od tisuću ugroženih i rijetkih vrsta te oko 230 prirodnih i poluprirodnih stanišnih tipova. Dosad je u ekološku mrežu Natura 2000 uključeno oko 27.500 područja na gotovo 20% teritorija EU, što je čini najvećim sustavom očuvanih područja u svijetu. Temelji se na EU direktivama i područja se biraju znanstvenim mjerilima. Na području FLAG-a sljedeća su, zaštićena, NATURA 2000 područja:

- HR1000032 Akvatorij zapadne Istre u kojem borave sljedeće vrste: crnogriplijenor, crvenogriplijenor, morski vranac, crnokljuna čigra, dugokljuna čigra i vodomar;
- HR2001483 Istra - Oprtalj: jadranska kozonoška;
- HR2001484 Istra – Čački: jadranska kozonoška;
- HR2001485 Istra – Martinčić: jadranska kozonoška;
- HR2001486 Istra – Čepičko polje: jadranska kozonoška.

Karta ekološke mreže Natura 2000 u obuhvatu FLAG-a nalazi se u Prilogu 4.

1.1.3.3. Jadransko more i specifičnost obale

FLAG područje ima pristup Jadranskoj obali, što omogućuje razvoj pomorskog prometa, cjelogodišnjeg turizma i ribarstva. Gradovi Umag-Umago i Novigrad-Cittanova, zajedno s općinom Brtonigla-Verteneglio, imaju pristup Jadranskom moru duž svoje zapadne obale, dok grad Buje-Buie ima morski pristup na sjeverozapadu, unutar područja Kanegra. Savudrijska vala, uz državnu granicu sa Slovenijom, pruža 2,5 kilometara obale koja je djelomično prikladna za kupanje. Općine Grožnjan-Grisignana i Oprtalj-Portole nalaze se na sjeveru istarskog poluotoka, uz granicu sa Slovenijom i nemaju izlaz na Jadransko more.

Morske mijene Jadranskog mora imaju relativno male amplitude, najveće su na području Istre i Tršćanskog zaljeva, gdje dosežu oko jednog metra. Ove razlike između plime i oseke povoljno utječu na ribarstvo, potičući kretanje riba. Područje karakterizira povoljan okoliš, izvrsna kakvoća mora, visok stupanj saliniteta, razlike između plime i oseke te raznolikost morskih staništa, što, sve zajedno, doprinosi visokoj kvaliteti ribarskih proizvoda.

Sjeverni dio Istre obiluje raznolikom hridinastom morskom obalom koja obuhvaća brojne, manje i veće, uvale i zaljeve. Iako nema mnogo otoka, česte su nadmorske i podmorske stijene, zajedno s pjeskovitim, detritičkim i muljevitim dnom, stvarajući raznolika staništa za mnoge vrste morskih organizama, posebice važne gospodarske ribe. Hridinasto dno, na dubinama od 5-8 metara, postupno prelazi u pješćano dno, koje se spušta do dubina većih od 20 metara, a zatim, prema otvorenom moru, prelazi u obalno detritičko dno. Obalna linija postupno se spušta u more, što se odražava i u podmorskom reljefu, s prosječnom dubinom obalnog pojasa od oko 10 metara. Dalje od obale, muljevito i detritičko dno proteže se na prosječnim dubinama od 20 do 30 metara, ponegdje i do 46 metara (u otvorenom moru izvan pličine Paklena). Detaljniji

podaci o biljnom i životinjskom svijetu te specifičnosti obale FLAG područja nalaze se u Prilogu 5.

Sva prethodno navedena bogatstva FLAG područja predstavljaju dragocjene prirodne resurse koji zahtijevaju zaštitu i očuvanje. Da bi se ostvarila ova važna svrha, prvenstveno je potrebno podići razinu ekološke svijesti među lokalnim stanovništvom i ribarima koji žive i rade u tom području. Zaštita okoliša, edukacija i jačanje svijesti o važnosti očuvanja okoliša ključni su koraci prema održivom razvoju područja. Potrebno je uključiti širu zajednicu, lokalno stanovništvo i ribare, u aktivnosti čišćenja luka, mora, podmorja i, općenito, okoliša. Osim čišćenja, važno je promicati održive prakse ribarstva među lokalnim ribarima. Također, suradnja s lokalnim vlastima, organizacijama za zaštitu okoliša i znanstvenim institucijama može pružiti potrebnu potporu za očuvanje ovih prirodnih resursa. Kroz zajedničke napore i trajnu predanost očuvanju, FLAG područje može postati primjer održivog razvoja i odgovornog upravljanja prirodnim resursima za buduće generacije.

1.1.4. Društvena i zdravstvena infrastruktura

Na području FLAG-a provode se obrazovni programi predškolskog, osnovnog, srednjoškolskog i cjeloživotnog obrazovanja. Na području ne postoje ustanove visokoškolskog obrazovanja. U gradu Umagu-Umago se nalazi Dom zdravlja s pripadajućim stacionarima i ljekarnama te disperziranim ambulancama u naseljima. Zavod za javno zdravstvo Istarske županije ima ispostave u gradovima Umagu-Umago i Buje-Buie. Zavod za hitnu medicinu Istarske županije ima ispostavu u gradu Umagu-Umago. U gradovima Buje-Buie i Novigrad-Cittanova te općini Brtonigla-Verteneglio nalaze se zdravstvene stanice. Gradovi Novigrad-Cittanova i Umag-Umago provode institucionalni oblik socijalne skrbi u okviru tri doma za starije i nemoćne. U Prilogu 6. detaljnije je navedena društvena i zdravstvena infrastruktura na FLAG području.

1.1.5. Komunalna infrastruktura

Područje FLAG-a čini izrazito povoljan geopolitički i prometni položaj (blizina Slovenije oko 10 km i Italije oko 40 km, pristup autocesti oko 5 km, zračnoj luci Pula oko 80 km, zračnoj luci Trst oko 90 km). Cestovni promet određen je sustavom državnih cestovnih pravaca te sustavom županijskih i lokalnih cesta. Područje je pokriveno i „Istarskim ipsilonom“, cestovnom infrastrukturom ukupne dužine 141 km koja spaja grad Pulu s gradom Umagom te grad Rijeku s gradom Pulom. To je ključna infrastruktura za razvoj gospodarstva i turizma.

Komunalno poduzeće 6. Maj d.o.o. u vlasništvu je gradova Umaga-Umago, Novigrada-Cittanova, Buje-Buie te općina Brtonigla-Verteneglio, Grožnjan-Grisignana te općine Opatalj-Portole. Poduzeće pruža usluge čitavom području FLAG-a sjeverno od rijeke Mirne, pa sve do Dragonje, odnosno do granice sa Slovenijom. Poduzeće obavlja niz komunalnih djelatnosti, prema propisima o komunalnom gospodarstvu, a to su: prikupljanje, odlaganje i zbrinjavanje komunalnog otpada, održavanje groblja i obavljanje pogrebnih poslova te tržnice na malo. Usluge odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području FLAG-a pruža poduzeće 6. MAJ ODVODNJA d.o.o. sa sjedištem u Umagu.

Cijelo područje FLAG-a opskrbljuje se vodom iz sustava Istarski vodovod d.o.o. Buzet koje je zaduženo i za vodoopskrbu većeg dijela Istarske županije. Sjedište je u Buzetu, a djeluje na pet odvojenih poslovnih jedinica u Bujama, Buzetu, Pazinu, Poreču i Rovinju i šest ispostava: Karojba, Kaštelir, Novigrad, Umag, Vrsar i Žminj. Proizvodnja vode odvija se u radnim jedinicama smještenim u blizini izvora odakle se crpi voda: Sveti Ivan, Gradole, Bulaž i

akumulacijsko jezero Butoniga. Sustav opskrbe električnom energijom na području FLAG-a pripada distribucijskom području Istra kojim upravlja poduzeće Elektroistra Pula. Opskrba plinom na području FLAG-a postoji samo na području grada Umaga-Umago gdje je izgrađen spoj na magistralni plinovod Vodnjan – Umag. Cijelo područje FLAG-a pokriveno je informatičko-komunikacijskom infrastrukturom i brzim internetom.

1.1.5.1. Pomorski promet

Na području FLAG-a Lučka uprava Umag-Novigrad upravlja lukama: Umag, Novigrad, Antenal, Savudrija, Zambratija, Stella Maris, Katoro, Lovrečica, Karigador, Dajla-Belveder, Dajla. Osnivač Lučke uprave je Istarska županija. Djelatnost lučke uprave temeljem Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama je:

- briga o gradnji, održavanju, upravljanju, zaštiti i unapređenju pomorskog dobra koje predstavlja lučko područje,
- gradnja i održavanje lučke podgradnje, koja se financira iz proračuna osnivača lučke uprave,
- stručni nadzor nad gradnjom, održavanjem, upravljanjem i zaštitom lučkog područja (lučke podgradnje i nadgradnje),
- osiguravanje trajnog i nesmetanog obavljanja lučkog prometa, tehničko-tehnološkog jedinstva i sigurnost plovidbe,
- osiguravanje pružanja usluga od općeg interesa ili za koje ne postoji gospodarski interes drugih gospodarskih subjekata,
- usklađivanje i nadzor rada ovlaštenika koncesije koji obavljaju gospodarsku djelatnost na lučkom području,
- donošenje odluke o osnivanju i upravljanju slobodnom zonom na lučkom području sukladno propisima koji uređuju slobodne zone,
- drugi poslovi utvrđeni zakonom.¹

Prema Naredbi o razvrstaju luka otvorenih za javni promet na području Istarske županije, luke otvorene za javni promet razvrstane su prema veličini i značaju za Republiku Hrvatsku:

1. Luke županijskog značaja na području FLAG-a: luka Umag – putnička luka, luka Novigrad – putnička luka te luka Antenal – teretna luka.
2. Luke lokalnog značaja na području FLAG-a: luka Dajla, luka Dajla-Belveder, luka Kanegra, luka Karigador, luka Katoro, luka Lovrečica, luka Savudrija, luka Stella Maris–Mandrač te luka Zambratija.

Od navedenih luka, Bašanija – Gamboc nije pod Lučkom upravom Umag-Novigrad.

Luka Umag međunarodna je luka i granični prijelaz otvoren tijekom cijele godine. Prvi je nautički ulaz u RH iz središnje Europe. Udaljen je 40 km od Trsta i 50 nautičkih milja od Venecije. Zbog čistoće mora i vrhunske opremljenosti posjeduje Plavu zastavu. Godine 2007. i 2008. luka Umag proglašena je najboljom lukom na hrvatskoj strani Jadrana. U sklopu luke posebne namjene – luke nautičkog turizma ACI marine, nalazi se 475 vezova u moru s priključcima za struju i vodu te 40 suhih vezova. Najveća duljina plovila za dnevni vez je 119 m dok za godišnji 40 m. Sadržaji koji se nude unutar ACI marine Umag su: recepcija s mjenjačnicom, restoran, samohodna dizalica, parkiralište, sanitarni čvor s zasebnim odjeljkom za invalide, trgovina sa prehrambenim namirnicama, univerzalna punionica, frizerski salon,

¹ Lučka uprava Umag-Novigrad, <https://luun.hr/o-nama/>

sustav za pristup internetu, tehnički servis plovila, praonica rublja, navoz te bankomat. U obuhvatu luke otvorene za javni promet je i benzinska crpka, carina te Lučka kapetanija.

Luka Novigrad - osim svojstva luke, važan je i sezonski granični prijelaz otvoren od 1. travnja do 31. listopada. Sadržaji koji su dostupni unutar luke su servis brodova, dizalica nosivosti 80 t, benzinska postaja, hotel „Nautica“, restoran, bazen i *wellness* te sanitarni čvor s zasebnim odjeljkom za invalide. U sklopu luke nalazi se 365 morskih te 50 suhih vezova. U samoj luci nautičkog turizma nalazi se hotel i benzinska stanica za plovila, dok se u blizini nalaze privatni smještaji, hitna pomoć, samoposluge, pekarnice, pošta, mjenjačnica, Internet kafić, taxi, autobusni kolodvor, ljekarna, suvenirnice, stomatološke ordinacije, tržnica te ribarnica.

Luka otvorena za javni promet županijskog značaja - Antenal namijenjena je za teretni promet i to ukrcaj, prekrcaj kamenih agregata. U luku mogu uplovljavati plovila do 10.000 GT.

Luka Savudrija namijenjena je za pristajanje, sidrenje i zaštitu plovila do 50 GT za ukrcaj, odnosno plovila čiji je gaz do 3,00 metra, za ukrcaj, iskrcaj putnika i robe te za ostale gospodarske djelatnosti koje su s ovim djelatnostima u međusobnoj gospodarskoj, prometnoj i tehnološkoj vezi. U luci postoji iskrcajno mjesto za ribarska plovila, komunalni vez, ribarski vez i u minimalnom opsegu nautički vez.

Luka Zambratija namijenjena je za pristajanje i sidrenje manjih plovila sa niskim gazom i za obavljanje ostalih gospodarskih djelatnosti kao i luka Lovrečica.

Luka Stella Maris je luka lokalnog značaja koja se koristi za nautički vez. U luci postoji ronilački centar i centar za iznajmljivanje plovila.

Luka lokalnog značaja Katoro je luka namijenjena nautičkom vezu za manja plovila sezonskog karaktera. U luci je organizirano iznajmljivanje plovila za razonodu.

Luka javnog prometa Karigador namijenjena je za pristajanje i sidrenje plovila do 300 GT odnosno plovila čiji je gaz do 2,00 metara i za ostale gospodarske djelatnosti u luci je iskrcajno mjesto za ribarska plovila preko 15 m.

Luka javnog prometa Dajla namijenjena je za pristajanje i sidrenje manjih plovila sa niskim gazom. Luka Dajla – Belveder je luka lokalnog značaja u tijeku izgradnje. U Prilogu 7. naveden je broj plovila za gospodarski ribolov na području FLAG-a.

Razvojni problemi i potrebe koji postoje u lukama su: neujednačena razvijenost, uslijed čega, u pojedinim lukama nema dovoljnog broja dizalica za sve vrste plovila; tehnički servis plovila i istezališta za mala plovila; nedovoljan standard komunalne opremljenosti luka (u pojedinim lukama nedostaje kontejnera i ledomata); u pojedinim lukama slab je signal za internetski pristup što uvelike otežava posao ribarima.

Zastarjela oprema, nekorištenje energetske učinkovitih metoda u ribarstvu i akvakulturi, nedostatak višenamjenskih plovila za spašavanje (policija, vatrogasci, hitna pomoć) što potencijalno ugrožava život stanovnika koji se bave ribarskom djelatnosti, ali i drugih osoba koji plove ovim dijelom Jadrana, problemi su područja FLAG-a.

1.1.5.2. Iskrcajna mjesta

Sukladno Odluci i ispravku Odluke o popisu iskrcajnih mjesta za ribarska plovila koja obavljaju gospodarski ribolov na moru, na području FLAG-a postoji četiri iskrcajna mjesta za plovila veća od 15 metara: Savudrija, Umag, Karigador i Novigrad-Prporrela. U iskrcajnim mjestima za brodove, pogotovo za vrijeme turističke sezone kada se turistički brodovi, nautičari i ribarska plovila zadržavaju u iskrcajnim mjestima, onemogućuju prilaz jedni drugima. Još jedan od problema u iskrcajnim lukama je činjenica da su mobilne mreže često opterećene i imaju slab

signal, što ribarima otežava unos podataka o iskrčanom ulovu nakon vaganja ulovljene ribe i drugih morskih organizama na iskrcajnom mjestu što im je zakonska obveza.

1.2. Gospodarske značajke područja

1.2.1. Stanje gospodarstva

Istarska županija nalazi se pri samom vrhu razvijenosti RH. Unutar FLAG-a, 2 JLS svrstane su u 8. skupinu razvijenosti te su jedni od najrazvijenijih gradova RH. U usporedbi s ostalim gradovima i općinama u FLAG-u nisu vidljive veće razlike prema svim pokazateljima razvijenosti. Važno je napomenuti kako se cijelo područje FLAG-a nalazi u 7 razvojnoj skupini. Podaci o vrijednosti indeksa razvijenosti te drugih pokazatelja razvijenosti po JLS-ovima u sastavu FLAG-a prikazani su u Tablici 2.

Tablica 2. Indeks razvijenosti JLS FLAG-a (razdoblje 2014.-2016.), 2018.

Vrijednosti osnovnih pokazatelja za JLS								
JLS	Razvojna skupina JLS	Indeks razvijeniosti JLS	Prosječni dohodak po stanovniku (kn)	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku (kn)	Prosječna stopa nezaposlenosti (%)	Opće kretanje stanovništva (2016./2006.)	Indeks starenja (2011.)	Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65), (2011.) (%)
Umag - Umago	8	112,28	35.106,69	6.720,07	6,17%	106,12	127,9	21,83%
Brtonigla - Verteneglio	7	105,107	27.103,90	5.110,42	4,83%	100,75	147	10,35%
Novigrad - Cittanova	8	108,882	32.624,10	7.743,09	5,13%	108,87	137,5	8,21%
Buje - Buie	7	105,555	29.167,29	3.017,99	6,68%	98,4	140,3	18,30%
Grožnjan - Grisignana	6	103,17	24.466,98	3.980,90	5,87%	91,58	147	14,44%
Oprtalj - Portole	5	101,094	24.880,41	2.824,39	5,90%	90,09	189,7	14,58%
FLAG	6,83	106,01	28.891,56	4.899,48	5,76%	99,30	148,23	14,62%

Izvor: MRRFEU; *Konverzija kune u euro, 1 € = 7,5345 kn

U segmentu gospodarskih značajki područja FLAG-a prikazane su glavne gospodarske djelatnosti, stanje gospodarstva te tržište radne snage. Dominantne djelatnosti u stvaranju ukupnog prihoda područja su turizam, poljoprivreda, ribarstvo, industrija, uslužne djelatnosti, trgovina na veliko i malo, autoprijevozništvo i građevinarstvo. U industriji su zastupljene djelatnosti obrade metala, stolarije, kemijska, elektronička te distribucija električne energije. Prema broju trgovačkih društava, u odnosu na djelatnost, dominiraju dvije uslužne djelatnosti: trgovina i poslovanje nekretninama; slijede ih razne poslovne usluge, zatim prerađivačka industrija, građevinarstvo, prijevoz, skladištenje i veze, hoteli i restorani te ostale djelatnosti, odnosno poljoprivreda i rudarstvo. Na području FLAG-a je, u 2021. godini, djelovalo 1.838 poduzeća (pravnih osoba), dok je u 2022. registrirano novih 85.

Najveći broj gospodarskih subjekata (poduzeća/pravnih osoba) ima sjedište u gradu Umagu-Umago (991), što je više nego u ostalim gradovima i općinama-zajedno. Slijedi ga grad Novigrad-Cittanova sa 430 te grad Buje-Buie sa 341 registrirana poslovna subjekta u 2022.g.

Manje od 100 poslovnih subjekata imaju općine Brtonigla-Verteneglio (88), Oprtalj-Portole (44) te Grožnjan-Grisignana koja broji najmanje poslovnih subjekata (29).

Tablica 3. Broj aktivnih gospodarskih subjekata (pravnih osoba) na FLAG području

JLS	2021.	2022.
Umag-Umago	951	991
Novigrad-Cittanova	409	430
Buje-Buie	329	341
Brtonigla-Verteneglio	84	88
Grožnjan-Grisignana	28	29
Oprtalj-Portole	37	44
FLAG	1.838	1.923

Izvor: www.hgk.hr, Registar poslovnih subjekata, preuzeto 31. kolovoza 2023. godine

1.2.2. Glavne gospodarske djelatnosti

Utjecaj mediteranske i blage kontinentalne klime na području FLAG-a doprinijelo je razvoju određenih gospodarskih djelatnosti. Prirodni potencijali utjecali su na razvoj poljoprivrede, a sam zemljopisni položaj FLAG-a odličan je preduvjet za razvoj cjelogodišnjeg turizma.

Glavna gospodarska grana grada Umaga-Umago jest turizam, odnosno djelatnosti pružanja smještaja i prehrane. Od industrije posebno su značajne prehrambena (prerada rajčice i proizvodnja koncentrata od rajčice) i kemijska (proizvodnja samoljepljivih traka, fleksibilne ambalaže te brodskih boja i lakova), dok je treća, najznačajnija, gospodarska grana poljoprivredna proizvodnja u kojoj prevladava uzgoj/proizvodnja povrća, grožđa, vina, maslinovog ulja i meda. Obrtnici se bave proizvodnjom, ugostiteljstvom i turizmom, trgovinom, ribarstvom i autoprijevozom. Mali poduzetnici čine osnovnu strukturu gospodarstva grada Umaga-Umago.

Grad Novigrad-Cittanova je, u prošlosti, bio prepoznatljiv kao mali ribarski gradić. Šezdesetih godina prošlog stoljeća veći se broj ljudi zapošljavao u tekstilnoj industriji i obližnjem kamenolomu ili je, većina njih, dnevno migrirala u obližnje gradove. Usporedno s tim razvijala se i poljoprivreda - vinogradarstvo i maslinarstvo, u manjim poljoprivrednim gospodarstvima. Ranih sedamdesetih godina započeo je intenzivan razvoj turizma. Danas su najvažnije djelatnosti turizam, građevinarstvo, poljoprivreda, ribarstvo i druge uslužne djelatnosti.

Na području grada Buja-Buie poljoprivreda se uglavnom odnosi na uzgoj maslina i vinove loze. Značajan je izvor prihoda za veliki broj stanovnika i najzastupljenije je dopunsko zanimanje. Pogodan prometni položaj, blizina regionalnih centara te raznovrsna turistička ponuda u priobalju (turističko naselje Kanegra) te unutrašnjosti teritorija čine temeljni potencijal za razvoj turizma na području grada Buja-Buie. Do sada je već razvijen niz turističkih proizvoda: Vinska cesta Bujštine, Ceste maslinova ulja, mreža pješačkih i biciklističkih staza koja se uklapa u mrežu na razini županije i šire, kulturni itinereri posebno u starim gradskim jezgrama, obnovljena trasa nekadašnje uskotračne željezničke pruge Parenzana, koja se koristi kao pješačko-biciklistička staza, te lovni turizam. Većina aktivnog stanovništva općine Brtonigla-Verteneglio bavi se poljoprivredom, stoga je Općina bogata raznim strukturama s velikim razvojnim i proizvodnim potencijalom kao što su primarni proizvodi visoke kvalitete kao npr. vino, masline i maslinovo ulje, sir, riba, tartufi, meso, istarski pršut, povrće, jedinstveno mirisno i aromatično bilje. Turistička djelatnost druga je osnovna gospodarska grana u Općini.

Ekonomija općine Grožnjan-Grisignana počiva na turizmu, poljoprivredi i uslužnim djelatnostima. Radi se o malim poduzetnicima koji se bave trgovinom, uslugama popravka i montaže, te proizvodnjom manjeg opsega. Nekoliko autoprijevoznika i građevinskih

poduzetnika nudi usluge dijelom namijenjene turizmu, revitalizaciji te stvaranju novih turističkih kapaciteta. Po broju zaposlenih, statistički prednjače industrija, trgovina i poljoprivreda.

Osnovne djelatnosti gospodarstva općine Oprtalj-Portole bazirane su na uslužnim djelatnostima i malim proizvodnim pogonima. Tu spadaju privatni poduzetnici koji se bave trgovinom ili pružaju usluge popravka ili montaže, autoprijevoznici, građevinari. Zanati i manji pogoni proizvodnih djelatnosti omogućuju neprekinut život mjesta. Ekonomski status omogućen je radom stanovnika u obližnjim većim središtima, a u novije vrijeme razvijaju se turističke djelatnosti (agroturizam i sl.).

U Prilogu 8. navedeni su podatci za zaposlenost, prema područjima po JLS-ovima FLAG-a.

1.2.2.1. Ribarstvo i akvakultura

Ribarstvo je, na području FLAG-a, tradicionalna djelatnost, značajna, kao izvor zaposlenja i prihoda za velik broj ribarskih obitelji. Najzastupljenije vrste u ulovu i iskrcaju su: srdela, incun, muzgavac, trlja blatarica i list. Za umaški zaljev karakterističan je izlov Jakopovih kapica. Ukupan iznos iskrcaje ribe i drugih morskih organizama na području FLAG-a, u 2022.g., iznosio je 542.397,94 kilograma, za razliku od 2021.g. kada je iznosio 397.121,31 kilograma. Najveći je ulov, u kilogramima, bijele ribe. U Prilogu 9. naveden je pregled iskrcaja ribe i drugih morskih organizama (u kg) po iskrcajnim mjestima JLS-a FLAG-a, u razdoblju od 2019. do 2022. godine.

Uzgoj morske ribe i školjaka može predstavljati vrlo značajnu gospodarsku djelatnost. Poseban razvojni potencijal ima uzgoj školjaka koji se trenutačno odvija u Savudrijskoj vali. U registru uzgajivača školjki trenutačno je upisano 5 uzgajivača koja imaju važeću povlasticu za uzgoj na području Savudrijske vale. Područje FLAG-a broji 5 objekata registriranih za preradu proizvoda ribarstva i akvakulture i to na području grada Umaga-Umago (3) i općine Buje-Buie (2).

Na području FLAG-a postoji ukupno 178 plovila, najviše u gradu Umagu-Umago (125), zatim u gradovima Novigrad-Cittanova (41), općini Brtonigla-Verteneglio (7) i Buje-Buie (5). Prema dužinskim kategorijama plovila (<12 m, od 12 do 14 m te >24m) najviše je plovila manjih od 12 metara, i to najviše u Umagu-Umago (108) te prema snazi motora (<20 kW, od 20 do 100 kW, od 100 do 300 kW te >300 kW) najviše njih snage manje od 20 kW, i to najviše u gradu Umagu-Umago (60). Navedeni podaci o vrstama plovila na području FLAG-a na dan 01.08.2023. godine predstavljani su u Prilogu 10.

Na području FLAG-a izdane su 178 povlastice za gospodarski ribolov. Većina povlastica su valjane i aktivne povlastice, dok su četiri, na području grada Umaga-Umago (1) te Novigrada-Cittanova (3) pohranjene². Pohranjena povlastica označava da ovlaštenik povlastice posjeduje sezonski obrt, dozvolu za rekreacijski ribolov i/ili obavljanja druge djelatnosti plovilom.

² Povlasticu za ribolov ovlaštenik povlastice mora pohraniti u Ministarstvu:

- ako se plovilom na koje je izdana povlastica nije obavljao gospodarski ribolov dulje od 6 mjeseci ili su dostavljani očevidnici bez ulova,
 - u slučaju kada se plovilo namjerava koristiti u druge svrhe, a ne u svrhu obavljanja gospodarskog ribolova,
 - ako se utvrdi da ovlaštenik povlastice za ribolov kojem je izdana povlastica za ribolov nema plovilo, alate i opremu za ribolov,
 - u slučaju da vlasnik plovila proda plovilo, a ovlaštenik povlastice povlasticu za ribolov želi zadržati radi prebacivanja prava iz povlastice za ribolov na novo plovilo,
 - u slučaju prestanka pravne ili poslovne sposobnosti ovlaštenika povlastice za ribolov, ako u povlasticu za ribolov nije upisan drugi ovlaštenik.
-

U Prilogu 11. navedene je broj aktivnih i pohranjenih povlastica za gospodarski ribolov na području FLAG-a na dan 01.08.2023. godine dok su, u Prilogu 12., detaljnije objašnjene ribolovne zone.

Područje FLAG-a ima različite vrste morske flore i faune. Međutim, na području je još uvijek velik broj neistraženih vrsta i staništa. Također, jedan od problema područja FLAG-a je i nepristupačan i neodgovarajući sustav praćenja ribljeg fonda kao ni kretanja riba.

1.2.2.2. Turizam i ugostiteljstvo

Područje FLAG-a, uz mediteransku klimu, obiluje suncem tijekom cijele godine što je uvelike utjecalo na razvoj turizma. Grad Umag-Umago prepoznatljiv je po visokokvalitetnim smještajnim kapacitetima. Na području općine Brtonigla-Verteneglio smjestio se jedan od najboljih i najvećih hrvatskih autokampova „Camping IN Park Umag“. Kamp čini 1640 jedinica za smještaj (1169 sa strujom i vodom) koji može biti na parcelama, u mobilnim kućicama te u Superior kućicama, a može smjestiti preko 8000 gostiju. Turističke zajednice gradova Umag-Umago, Novigrad-Cittanova i Buje-Buie, općine Brtonigla-Verteneglio te turističke kompanije Aminess hotels & campsites i Istraturist Umag (koji od 2018. je pod vlasništvom Plave Lagune Poreč) oformile su prvi klaster turističkih zajednica u RH. Cilj klastera je produžiti turističku sezonu i boravak turista na ostale mjesece u godini izvan ljetne sezone, povećati potrošnju i unaprijediti kvalitetu svoje ponude te učvrstiti poziciju destinacije idealne za odmor i utjecati na ponovni dolazak turista. Klaster je formiran pod nazivom ColoursofIstria. Osnivači klastera zajednički rade na razvoju turizma regije sjeverozapadne Istre. Klaster je usmjeren na razvoj pet glavnih proizvoda: tenis, biciklizam, nogomet, gourmet i *wellness*. Grad Umag-Umago je ostvario veći broj dolazaka i noćenja u 2022.g. nego ostale JLS zajedno. U Prilogu 13. naveden je broj dolazaka i noćenja, pri čemu je razvidna veća posjećenost u JLS koje imaju pristup moru za razliku od onih u unutrašnjosti Istre. Također, vidljiv je pad u dolascima i noćenjima u 2020. godini na početku COVID-19 pandemije, no u 2022. godini su brojke dolazaka i noćenja nastavile uzlazni trend iz vremena prije pandemije. Grad Umag-Umago je u 2022. godini ostvario 9,38% noćenja od ukupnog broja noćenja u Istarskoj županiji. U Istarskoj županiji veći postotak ostvaruju samo 3 JLS: Poreč (11,67%) i Rovinj (14,79%) te Medulin (9,9%). U svim općinama i gradovima FLAG-a, broj noćenja i dolazaka povećao se u odnosu na prethodno razdoblje. Gledajući dolazak i noćenja turista po državama prebivališta (u 2022. godini), najveći je broj turista iz Slovenije, Njemačke i Austrije. U Prilogu 14. detaljno je prikazan promet turista po državama prebivališta. Broj smještajnih kapaciteta, između 2020. i 2022. godine, u stalnom je porastu. Najviše stalnih postelja. u 2022.g.. bilo je u Umagu-Umago (26.650), slijedi Novigrad-Cittanova (12.559), a zbrojeno čine 79,87% ukupnih postelja FLAG područja. Detaljniji podaci o smještajnim kapacitetima prikazani su u Prilogu 15. Prihode koje područje ostvaruje putem turističkih djelatnosti mogli bi iskoristiti i ribari, uz promjenu pristupa i prilagodbi turističke potražnje. Turisti koji dolaze na odmor u područje FLAG-a zainteresirani su za more, ribolov, morske sportove, tradiciju i gastronomiju s ovog područja, te je neupitno kako ribari mogu, isto tako, pružati spomenute usluge.

Dobre rezultate koje područje ostvaruje putem turističke djelatnosti mogli bi iskoristiti ribari. S obzirom na interes turista za more, ribolov, morske sportove, tradiciju i hranu, ribari na ovom području bi mogli iskoristiti turistički potencijal uz prilagodbe i promjene u pristupu. Slabo poznavanje regulatornog okvira za diversificirane djelatnosti i jezične barijere, glavni su

izazovi koji ograničavaju diversifikaciju prihoda ribara, kojima većina prihoda i dalje dolazi iz prodaje ulova.

1.2.3. Tržište radne snage

Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ) broj nezaposlenih na području FLAG-a smanjivao se od 2016.g. do 2019.g., potom je, 2020.g., taj broj naglo narastao uslijed početka COVID-19 pandemije. Broj nezaposlenih se, u sljedećim godinama, smanjivao, te je u 2022.g. pao ispod broja nezaposlenih 2019.g., odnosno prije pandemije. Na području FLAG-a registrirano je 234 nezaposlene osobe (podaci HZZ do 1.7.2023.), što je 31% manje nezaposlenih u odnosu na 2019.g. i 58% manje nego u 2020.g. Najveći broj nezaposlenih je, očekivano, u Umagu-Umago (n=138), jer grad ima više stanovnika od zbroja ostalih JLS FLAG-a. Najmanji broj nezaposlenih je u općini Grožnjan-Grisignana, samo 5 nezaposlenih osoba.

Detaljniji prikaz registrirane nezaposlenosti na području FLAG-a i novozaposlenih osoba na području FLAG-a između 2019.g. i 2023.g. prikazani su u Prilogu 16. Problem s kojim se područje FLAG-a suočava je iseljavanje mladih, što je također trend u ostatku RH, u posljednjih 10-ak godina. U sektoru ribarstva, na području postoji nedostatak mladih, što je uzrokovano interesom za lakšim i većim приходima, npr. iz turizma. Posljedično, mladi na ovom području nemaju interes za bavljenje ribarstvom. Potrebno je približiti ribarski sektor mladima informirajući ih o vještinama i znanju o ribarskim djelatnostima, ribarskoj tradiciji, očuvanju podmorja, te je potrebna općenita revolucija u načinu kako se predstavlja ribarski sektor. Takav pothvat može pozitivno utjecati na povrat privlačnosti ovog sektora mladima, odnosno samog povećanja interesa i poduzimanja gospodarskih inicijativa u sektoru ribarstva i akvakulture. Pomoć prilikom pokretanja poduzetničkih inicijativa čine sredstva iz EU fondova (posebno EFPR) te drugih izvora, ali potrebno je razvijati svijest i jačati kapacitete postojećih i potencijalnih, novih, ribara, o različitim mogućnostima koje sektor pruža. Kako njima osobno, tako i za razvoj cjelokupne lokalne zajednice.

Problem s kojim se područje FLAG-a suočava leži u iseljavanju mladih, što predstavlja zabrinjavajući trend ne samo na FLAG području, već i u cijeloj Hrvatskoj. Mladi nisu zainteresirani za ribarstvo niti poznaju bogatu ribarsku tradiciju područja. Stoga je nužno omogućiti mladima stjecanje vještina i znanja o ribarskim aktivnostima, ribarskoj baštini te očuvanju morskog ekosustava. To bi moglo pozitivno utjecati na ponovno buđenje interesa mladih za ribarskim sektorom te ih potaknuti na razmatranje pokretanja vlastitih poduzetničkih inicijativa u ribarstvu i akvakulturi.

Osim toga, važno je naglasiti da postoje sredstva iz Europske unije i drugih izvora koja mogu pomoći u pokretanju poduzetničkih inicijativa. No, kako bi se ta sredstva iskoristila, prvo je nužno temeljito upoznati potencijalne korisnike se s mogućnostima koje im isti pružaju. Potrebno je omogućiti potporu i obuku mladima kako bi bili sposobni iskoristiti dostupne resurse i razviti održive poslovne ideje u sektoru ribarstva i akvakulture.

1.3. Demografske i socijalne značajke područja

Prema podacima Popisa stanovništva 2021.g., na području FLAG-a živi 23.956 osoba, što je značajan pad u odnosu na Popis iz 2011.g., za kojeg vrijedi napomenuti da je bio vrhunac uzlaznog trenda u povećanju broja stanovnika. Niti jedna JLS unutar FLAG-a nema zabilježen porast stanovništva u zadnjem popisnom razdoblju, što je posljedica manjka radnih mjesta za

visokoobrazovano stanovništvo te strukture populacije u kojoj je veći udio osoba starije životne dobi. Ta činjenica predstavlja veliki rizik za gospodarstvo i mogućnost njegova urušavanja, osim za gospodarsku granu turizma koja, većinom, zapošljava sezonske radnike.

Tablica 4. Broj stanovnika na području FLAG-a u zadnjim popisnim razdobljima

JLS	2001.	2011.	2021.
Umag-Umago	12.901	13.467	12.699
Novigrad-Cittanova	4.002	4.345	3.889
Buje-Buie	5.340	5.182	4.441
Brtonigla-Verteneglio	1.579	1.626	1.523
Grožnjan-Grisignana	785	736	656
Oprtalj-Portole	981	850	748
FLAG	25.588	26.206	23.956

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva 2021.

Tablica 5. Rodna i starosna struktura stanovnika

JLS	Udio žena (%)	Prosječna starost	Indeks starenja	Koeficijent starenja
Umag-Umago	52,23%	45,1	170,7	30,7
Novigrad-Cittanova	53,90%	47,2	203,7	34,3
Buje-Buie	51,38%	46,6	212,2	33,8
Brtonigla-Verteneglio	49,70%	46,0	199,2	31,0
Grožnjan-Grisignana	51,68%	46,5	195,4	32,2
Oprtalj-Portole	52,14%	47,2	246,1	33,6
FLAG	51,84%	46,43	204,55	32,6

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva 2021. g.

Rodna i starosna struktura, vidljiva u Tablici 5., pokazuje relativnu izjednačenost u broju muškaraca i žena na području FLAG-a. Općina Brtonigla-Verteneglio jedina je sa veći udjelom muškaraca nego žena, dok ostale JLS imaju veći udio ženske populacije, a najveći udio je na području grada Novigrada-Cittanova (53,9%). Prosječna starost iznosi 46,43 godina, što je malo više od prosjeka Istarske županije (45,8) i RH (44,3). Koeficijent starenja neznatno je manji od koeficijenta na području Županije (32,2), ali je indeks starenja vidljivo veći nego na području Istarske županije (183,4) što ukazuje na depopulaciju i starenje stanovništva. Indeks starenja RH iznosi 156,2 dok je koeficijent starenja 29,9. Vrijedi napomenuti kako je, nažalost, indeks starenja u 2021.g. za područje FLAG-a znatno veći od indeksa starenja za 2011.g. (148,2) što bi moglo dugoročno predstavljati problem, ukoliko se taj trend nastavi.

Obrazovna struktura stanovnika FLAG-a je slična u odnosu na prosječnu obrazovnu strukturu u RH, ali vidljivo je kako ima manje stručnjaka s visokom naobrazbom i znanstvenim zvanjima (FLAG: 21,26%; RH: 24,07%); više je osoba sa srednjom stručnom spremom (FLAG: 58,30%; RH: 55,53%), što, u konačnici, predstavlja dugoročno razvojno ograničenje FLAG-a iz razloga nedostatka stručnjaka za razvoj diversificiranog gospodarstva. Obrazovna struktura radno aktivnog stanovništva odgovara tržištu rada, koji je usmjeren na turizam kao glavnu gospodarsku granu područja. Nastavno na navedeno, nažalost, dio obrazovanog stanovništva odlazi u veće gradove ili u druge države u potrazi za radnim mjestima gdje će njihove stečene vještine biti cijenjene/rad bolje plaćen. Činjenica da na području živi 68 osoba bez škole i 68 osoba koje su završile do tri razreda osnovne škole nisu zabrinjavajuće, jer je taj broj u padu u odnosu na 2011.g. kada je bilo 161 osoba bez škole i 229 osoba sa završenih tri razreda osnovne

škole, što je ujedno i starija populacija. Struktura i kompetencije obrazovanih kadrova na razini visokog obrazovanja (21,26%) ne odgovara potrebama gospodarstva, koji je usmjeren na turizam, razvidno iz podataka napuštanja nastavka obrazovanja radno aktivnog stanovništva nakon završetka srednje škole (čak 58,3%). Mladi također nisu zainteresirani za djelatnost ribarstva, kako je prethodno naglašeno. U ostatku RH udio visokoobrazovanog stanovništva je veći (24,07%) nego na području FLAG-a. Detaljniji podaci o stanovništvu starijem od 15 godina, prema stupnju obrazovanja i spolu, navedeni su u Prilogu 17.

2. PARTNERSTVO I UKLJUČENOST LOKALNIH DIONIKA

U procesu izrade LRSR FLAG-a, primijenjena su načela Lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice (*eng. „Community led local development“*) kako bi se osigurala aktivna uključenost svih relevantnih dionika u zajedničko planiranje poboljšanja kvalitete života i rada na cijelom FLAG području. Ovaj pristup omogućio je lokalnim dionicima iz javne i privatne interesne skupine (gospodarske i civilne) odnosno javnog, gospodarskog i civilnog sektora da aktivno sudjeluju u procesu izrade LRSR FLAG-a.

U sklopu provedbe CLLD-a, primjenom načela „odozgo prema gore“ (*eng. „Bottom up“*) zajednica je potaknuta da se angažira u otvorenim i inkluzivnim raspravama o integriranom teritorijalnom razvoju na lokalnoj razini. Osim što su im omogućene prilike da izraze svoje potrebe i probleme, lokalni dionici su, također, bili osnaženi da rasprave o razvojnim mogućnostima i mogućim rješenjima. Dodatno, poticalo se međusobno umrežavanje i suradnja između različitih sektora i dionika kako bi se postigla međusobna sinergija za održivi razvoj na FLAG području. Ključna svrha ovog pristupa bila je osigurati da razvojna inicijativa potekne iz same lokalne zajednice i da se zajedno radi na poboljšanju uvjeta života svih stanovnika ribarstvenog područja. Ovakav pristup promiče participaciju, suradnju i održivost, čime se postiže bolje razumijevanje potreba zajednice i kreiraju bolje prilagođena rješenja sukladno jasno definiranim potrebama koristeći razvojne prednosti područja.

2.1. Uključenost lokalnih dionika u izradu LRSR

Proces izrade LRSR FLAG-a započeo je u kolovozu 2023. a trajao je do kraja listopada 2023. godine. U procesu izrade LRSR, nakon izrade analize stanja, pristupilo se analizi razvojnih potreba i potencijala područja FLAG-a. U dijelu izrade SWOT analize uključio se civilni, javni i gospodarski sektor. Održane su 3 javne radionice sa predstavnicima svih sektora. Na svim radionicama prisustvovali su zaposlenici FLAG-a te vanjskog stručnjaka angažiranog na izradi strategije. Radionice su održane 12. rujna 2023. godine u općini Grožnjan-Grisignana, 13. rujna 2023. godine u gradu Umagu-Umago te 14. rujna 2023. godine u gradu Novigradu-Cittanova. Sudionici su upoznati sa detaljnim obrazloženjima o važnosti izrade SWOT analize i prijedlozima prepoznatih snaga i slabosti te mogućim prilikama i prijetnjama razvoju područja FLAG-a. Sudionici su iznosili svoje viđenje potreba i potencijala područja te im je, nakon radionica, dodatno dostavljen Obrazac SWOT analize s uputom za komentiranje i dopune iste. Zaposlenici FLAG-a proveli su individualna savjetovanja za izradu SWOT analize kroz cijeli mjesec rujan i listopad 2023. godine te su, osobno, putem elektroničke pošte i telefonski, povratno zaprimali konzultacijske materijale dionika koji su uvršteni, kako u dopune analize stanja područja tako i u dopune SWOT analize sa analizom razvojnih potreba i potencijala. Nakon dobivenih komentara pristupilo se izradi finalne verzije SWOT analize, na temelju kojih

su definirane ključne uporišne i strateške točke koje su pretvorene u konkretnu strategiju plana razvoja FLAG-a.

Proces uključivanja zainteresirane javnosti nastavit će se i nakon usvajanja LRSR-a za potrebe jačanja međusobnih odnosa i partnerstava na području FLAG-a, ali i kvalitetnog praćenja ostvarenja postignuća za koje će se koristiti postojeća metodologija.

Uključivanje dionika provedeno je kombiniranjem participativnih metoda: informiranje (putem radionica, medijskih konferencija, gostovanja u radio emisijama, web stranice i slično), konzultacije i osnaživanje.

- 1. Informiranje** putem Facebook stranice FLAG-a te korištenje internetske stranice FLAG-a za potrebe podizanja razine informiranosti o mogućnostima sudjelovanja u procesu izrade LRSR; objava Javnog poziva na izradu LRSR; promidžbene aktivnosti u svrhu mobilizacije i uključivanja lokalnih dionika u proces izrade LRSR (Facebook oglašavanje i oglašavanje na web stranici); komunikacija s medijima te upućivanje osobnog poziva za dolazak na radionice u svrhu izrade LRSR.
- 2. Konzultacije.** Održavanje radionica (rasprava) u svrhu izrade LRSR s predstavnicima gospodarskog, javnog i privatnog sektora odnosno interesnih skupina; prikupljanje informacija i podataka za oblikovanje temeljnih odrednica analize stanja FLAG područja; prikupljanje povratnih informacija i dodatnih prijedloga za unapređenje SWOT analize FLAG područja; prikupljanje povratnih informacija o viziji FLAG područja; usvajanje LRSR na sjednici nadležnog tijela FLAG-a.
- 3. Osnaživanje** i edukativne aktivnosti za članove, djelatnike i volontere FLAG-a. U sklopu participativne razine „Informiranje“ pokrenuta je promidžbena aktivnost u svrhu mobilizacije i uključivanja lokalnih dionika u sam proces izrade LRSR. Provedeno je Facebook oglašavanje te oglašavanje na web stranici FLAG-a i putem drugih medija. Istovremeno, stručna služba FLAG-a objavila je Javni poziv s detaljnim informacijama o održavanju radionica u svrhu izrade LRSR te je zaprimala prijave zainteresirane javnosti.

Nastavno na participativnu razinu „Konzultacije“, održane su tri radionice na kojima je sudjelovalo ukupno 42 sudionika, predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora. To su osobe koje su izravno povezane s FLAG područjem i koje poznaju lokalne probleme i potrebe, stoga se njihovo sudjelovanje pokazalo ključnim prilikom definiranja strateških smjernica LRSR. Provođenjem radionica u svrhu izrade LRSR osiguralo se sudjelovanje lokalnog stanovništva u svakoj od ključnih faza strukturiranja strategije i to u: utvrđivanju snaga, slabosti, prilika i prijetnji; pretvaranju istih u glavne razvojne potencijale, probleme i potrebe; odabiru glavnih ciljeva, željenih rezultata i njima dodijeljenih prioriteta; odabiru vrsta aktivnosti koje mogu dovesti do tih rezultata. Djelatnici FLAG-a su pristupili i neformalnoj komunikaciji s onim dionicima koji nisu mogli sudjelovati na radionicama za izradu LRSR. Prikupljanje informacija i podataka za oblikovanje temeljnih odrednica analize stanja FLAG područja odvijalo se, prvenstveno, sekundarnim istraživanjem. Sastojalo se od pregleda i analize svih dostupnih dokumenata značajnih za izradu LRSR, statistika i baza podataka, analize zakonskog i institucionalnog okvira i dr. Nakon što su na radionici utvrđene prednosti, slabosti, prilike i prijetnje područja, pripremljena je završna SWOT analiza.

2.2. Opis partnerstva

Lokalna akcijska grupa u ribarstvu, lokalno je razvojno partnerstvo (javnog i privatnog sektora) registrirano kao udruga, sukladno Zakonu o udrugama. Partnerstvo koje čini Skupštinu FLAG-a uključuje 18 članova s područja 6 JLS-a, a svaki član ima i svoga zamjenika (za sudjelovanje

u radu Skupštine FLAG-a). Struktura članstva u Skupštini FLAG-a prikazana je u Tablici 6. Partnerski odnos, prava i obveze članova, te način provedbe partnerskog odnosa između članova FLAG-a regulirani su odredbama Statuta udruge FLAG „Pinna nobilis“. Statutom je određeno da FLAG ima svojstvo pravne osobe bez namjere stjecanja dobiti za svoje članove ili treće osobe te da je upisan u Registar udruga RH pri Uredu državne uprave u Istarskoj županiji. Sukladno Statutu, redovnim članom FLAG-a može postati svaka potpuno poslovno sposobna fizička osoba, koja je zainteresirana za rad u FLAG-u te koja potpiše pristupnicu kojom preuzima prava i obveze utvrđene Statutom. Članstvo u FLAG-u je dobrovoljno. Odluke o primanju ili ne primanju u redovno članstvo donosi Upravni odbor FLAG-a na temelju zahtjeva za prijem u članstvo i pristupnice fizičke ili pravne osobe koja želi postati članom. Svi redovni članovi FLAG-a čine Skupštinu udruge, kako je prethodno navedeno. Partnerstvo je detaljno opisano u poglavlju 7. Opis sposobnosti za provedbu LRSR.

Tablica 6. Struktura članstva Skupštine (ukupnog partnerstva) FLAG-a „Pinna nobilis“

INTERESNA SKUPINA/SEKTOR	Broj članova	Udio u ukupnom članstvu
Gospodarska interesna skupina	8	44,45%
Civilna interesna skupina	4	22,22%
Javna interesna skupina	6	33,33%
UKUPNO	18	100%

Izvor: Arhiva FLAG-a „Pinna nobilis“, 2023.g.

3. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA PODRUČJA, UKLJUČUJUĆI SWOT ANALIZU

Temeljem SWOT analize, koju su izradili članovi FLAG-a i lokalni razvojni dionici tijekom konzultacijskih procesa, utvrđene su snage i slabosti te prilike i prijetnje za budući razvoj područja. Naglasak je stavljen na ključne elemente za socioekonomski razvoj lokalne zajednice kojima će se FLAG baviti tijekom provedbe LRSR u okviru mogućnosti provedbe CLLD-a PRA 2021.-2027. Elementi koji su identificirani u SWOT analizi pružaju širok uvid u probleme s kojima se FLAG suočava te su iskorišteni kao temelj za utvrđivanje razvojnih potreba. U nastavku su prikazane razvojne potrebe područja koje su doprinijele formiranju općeg i specifičnih ciljeva strategije.

SWOT analiza ukazala je da područje FLAG-a, osim razvoja konkurentnog ribarstva ima velik potencijal razvoja akvakulture, posebno radi svog zemljopisnog/pograničnog položaja. Daljnji rast i razvoj područja treba, prvenstveno temeljiti na njihovoj modernizaciji i jačanju prepoznatljivosti, marketinga i lokalne prodaje, posebno putem turističkog tržišta koje je u stalnom porastu u odnosu na pandemijsko vrijeme. Posjetitelji područja uvidjeli su prednost lokalne tradicije (kulturno-povijesne baštine i načina života), očuvanog okoliša, krajobrazne i biološke raznolikosti te suživota s prirodom, važnost zdrave prehrane kao i sporta i rekreacije. Ribarstvo i akvakultura osnova su za razvoj drugih djelatnosti, kako poljoprivrede, tako i širokog raspona povezanih proizvoda i usluga. Pandemija COVID-19 te rat na području Europe osvijestili su stanovništvo da je lokalna proizvodnja, uz dostupnost kvalitetne sirovine, nezaobilazan put ka ukupnom razvoju područja, stoga je SWOT analiza ukazala na potrebu povećanja konkurentnosti ribarstva i akvakulture kao i diversifikacije djelatnosti povezanih s tim, tradicionalnim, identitetom. Analiza je ukazala i na potrebu jačanja umrežavanja razvojnih dionika područja kako u svrhu razvoja gospodarske konkurentnosti tako i u svrhu povećanja kvalitete života stanovnika i sprječavanja depopulacije područja. Uz jačanje plasmana

proizvoda ribarstva i akvakulture te razvoj kratkih opskrbnih lanaca, potrebno je poticati njihovu preradu i razvoj promidžbe u svrhu postizanja što veće dodane vrijednosti ali i jačanja identiteta ukupnog FLAG područja. Iako je ovo prostor ribarske tradicije, mladi svoj interes više pronalaze u drugim djelatnostima, većinom povezanim sa turizmom ili odlaze u druge urbane sredine i inozemstvo, stoga je važno jačati svijest o lokalnom identitetu i komparativnim prednostima koje pružaju tradicijska znanja i vještine. Turizam i gastronomska ponuda imaju veliki utjecaj na razvoj područja FLAG-a, stoga je osobito važno nastaviti ulaganja u potpurnu infrastrukturu te jačanje svijesti lokalne zajednice o mogućnostima te prednostima bavljenja plavim gospodarstvom u cjelini, što će ponuditi vrhunski integriran doživljaj destinacije svim posjetiteljima. Unapređenje zaštite okoliša na području FLAG-a, čiji se dijelovi nalaze u sklopu područja Nature 2000 ili su zaštićeni drugim mehanizmima, važna je pretpostavka za daljnje poboljšanje kvaliteta života njegovih stanovnika, ali i za rast i razvoj turističke ponude. Sav potencijal očuvanog okoliša, posebno mora i priobalja, potrebno je dodatno povezati tematskim sadržajima. Uz razvoj i očuvanje prirodne baštine kao elementa u podizanju kvalitete života stanovnika područja FLAG-a, potrebno je dodatno uložiti sredstva u razvoj kvalitete života djece i mladih kao i stanovnika treće životne dobi. Jačanjem funkcija prostora koje pridonose boljoj kvaliteti života stanovništva, umanjit će se potreba za iseljavanjem. Pojačano ulaganje u diversificirano plavo gospodarstvo i infrastrukturu, u konačnici može dovesti i do obrnutog procesa, tj. useljavanja na područje FLAG-a. Novi globalni razvojni trendovi, potreba za inovativnosti, Zeleni plan EU i dr. zahtijevaju jačanje suradnje i povećanje kapaciteta razvojnih dionika, stoga je edukacija, usavršavanje i umrežavanje neophodno nužno kako bi se osigurao daljnji kohezivni i inkluzivan ukupan razvoj područja FLAG-a.

Tablica 7. SWOT analiza područja FLAG-a

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Povoljan geopolitički i prometni položaj (blizina Slovenije (oko 10 km) i Italije (oko 40 km), pristup autocesti oko 5 km, zračnoj luci-Pula oko 80 km, zračnoj luci-Trst oko 90km). • Raznolika prirodna (ušće rijeke Mirne i Istarske toplice) i kulturna baština (muzejska građa Muzeja Lapidarium, muzejska građa Muzeja grada Umaga-Umago, podmorska arheološka zona od granice Slovenije do Umaga-Umago, kulturno-povijesna cjelina grada Umaga-Umago te podmorska arheološka zona Umag-Novigrad, kulturno-povijesna cjelina grada Novigrada-Cittanova, grada Buje-Buie, općine Grožnjan-Grisignana, naselja Kostanjica, Završje, Oprtalj utvrđeno naselje Kaštel i drugo). • Izvrсна kakvoća mora, visok stupanj saliniteta, najveći raspon plime i oseke te velika raznolikost morskog staništa koja utječe na iznimnu kvalitetu proizvoda u ribarstvu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak mlade radne snage koja bi se bavila ribarstvom. • Mladi nisu educirani o ribarskim djelatnostima, ribarskoj tradiciji, očuvanju podmorja što onemogućava bilo kakav interes s njihove strane. • Domaći kvalitetni proizvodi se izvoze u zapadne zemlje, dok se uvoze proizvodi koji su zaleđeni i lošije kvalitete. • Nedovoljan broj dizalica svih vrsta plovila, škvera za remont brodova i istezališta za mala plovila. • Komunalna opremljenost luka (kontejneri, ledomati). • Nedostatak višenamjenskih plovila za spašavanje (policija, vatrogasci, hitna pomoć). • U Brtonigli-Verteneglio i Grožnjanu-Grisignana nedostaje ribarnica (prostor za prodaju). • Postojeći gat u Umagu-Umago nije adekvatan i potrebna je njegova nadopuna. • Nedostatak vlastitih izvora financiranja za nova ulaganja i nove projekte.

- Strujanje vode - veliki i brzi raspon plime i oseke doprinosi gibanju mora što uzrokuje veću kretanju ribe što pogoduje ribarima ovog područja.
- Blaga mediteranska i kontinentalna klima.
- Duga tradicija i iskustvo u ribarstvu te prijenos znanja i vještina ribara „s koljena na koljeno“.
- Specifična ponuda ovog kraja su školjke (kaneštreli i kapesante) prepoznatljivi na svjetskoj gastronomskoj karti.
- Pet registriranih iskrcajnih mjesta za plovila preko 15 m (Umag, Novigrad, Savudrija, Karigador i Antenal).
- Iskrcajne luke opremljene uređajima za privez, osvijetljene su i energetske opremljene (struja, voda, web kamere).
- Na području grada Umaga-Umago postoje morske zone pomorskog prometa, a to su: lučko područje Umag, luke Savudrija, Zambratija, Kravljci rt i Lovrečica, Alberi – Skiper, Alberi, Borozija i Stella Maris.
- U luci Umag, sredstvima EU (PHARE) i sredstvima MPRRR, izgrađen je gat koji je u potpunosti namijenjen ribarima.
- Ulaz u luku Umag produbljen je 4,5 metara kako bi se omogućilo uplovljavanje većih plovila s dubljim gazom.
- U suradnji s udrugom IstraMet, postavljena je meteorološka postaja na operativnoj obali u Novigradu-Cittanova i Umagu-Umago.
- Razvijen nautički turizam čemu doprinose dvije luke nautičkog turizma – marine Umag i Novigrad – Luka I.
- Razvijen turizam koji pogoduje gospodarskom ribolovu i prodaji ribe/školjaka.
- Ribari s područja FLAG-a su članovi četiri zadruge i to: Ribarske zadruge Umag, “Ostriga” zadruge za ribarstvo i trgovinu, “Sargus” zadruge za proizvodnju i izlov ribe i školjaka te Ribarske zadruge “Istra”.
- Ribari ostvaruju dobru komunikaciju s lokalnim i državnim institucijama, kao i s
- Korištenje zastarjele tehnologije u ribarstvu i nedostatak značajnijih investicija i inovativnih projekata.
- Iskrcajne luke pokriva Internet koji ima jako slab signal i čiji su operateri preopterećeni što ribarima otežava unos podataka o iskrcanom ulovu nakon vaganja ulovljene ribe i drugih morskih organizama na iskrcajnom mjestu.
- Niska razina diversifikacije prihoda ribara (slaba iskorištenost mogućnosti prihodovanja od turizma koji je povezan s ribolovnom tradicijom).
- Ulaz u luku Novigrad nije dovoljno dubok, što onemogućuje prilaz većim plovilima.
- Lokalno stanovništvo nije dovoljno ekološki osviješteno što se očituje malom odazivu akciji čišćenja mora, luka i podmorja.
- Slaba informiranost o endemskim i zaštićenim vrstama podmorja područja FLAG-a “Pinna nobilis”.
- Na području nisu razvijeni dodatni sadržaji kao što su sportski ribolov, ronilački turizam, kajak, veslanje i drugi sportovi na vodi i pod vodom.
- Jako malo područja FLAG-a je predviđeno (definirano) za uzgoj školjaka.
- Članovi i lokalno stanovništvo nisu dovoljno upoznati s fondovima EU i prilikama koje iz njih proizlaze.

<p>Lučkom upravom i Lučkom kapetanijom.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ribari s područja FLAG-a svake godine sudjeluju na međunarodnom sajmu ribarstva i ribarske opreme „Crofish“ na kojem se predstavljaju izlagači iz Hrvatske, Italije i Slovenije. • Lokalni ribari i ugostitelji imaju odličan odnos što ugostiteljima omogućava da u svojim restoranima uvijek imaju svježiju ribu i školjke. • Lokalnu akcijsku grupu u ribarstvu - FLAG čini 13 članova među kojima su stručni i iskusni predstavnici sektora ribarstva, marikulture i akvakulture, te su prepoznati kao važan dionik od strane lokalnog stanovništva. • Stručno osoblje FLAG-a ima dugogodišnje iskustvo u radu na pripremi i provedbi EU i nacionalnih projekata te u upravljanju neprofitnim organizacijama. • Dobra politička koordinacija JLS-ova koji su članovi/osnivači FLAG-a i njihova podrška projektima u cilju poticanja gospodarske djelatnosti ribolova i njegove održivosti. • Trenutačni kapacitet vezova, uključujući morske i suhe veze, zadovoljava potrebe domaćih i stranih korisnika. 	
<p>PRILIKE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Članstvo RH u EU za širenje tržišta. • Mogućnost korištenja sredstava iz EU fondova i nacionalnih programa za poboljšanje poslovne klime i novih oblika turizma. • Suradnja sa FLAG - ovima u Hrvatskoj i inozemstvu u cilju zajedničkog djelovanja i međusobne suradnje. • Mogućnost dodatnog razvoja malog i srednjeg poduzetništva u sektoru ribarstva kroz mjere poticanja iz programa/proračuna JLS-a. • Prirodni resursi za razvoj marikulture (uzgoj ribe, školjaka i spužvi). • Snažni razvoj ribolovnog turizma uslijed rastućih potreba i interesa turista za takvom vrstom usluge. 	<p>PRIJETNJE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klimatske promjene, ekološke katastrofe, ilegalne migracije i terorizam • Negativni demografski trendovi (starenje populacije, migracija mladih i druge aktivne radne snage a posebice mladi ljudi nisu zainteresirani za ribarstvo). • Utjecaj ekonomske krize na lokalno stanovništvo. • Lokalno stanovništvo najviše kupuje uvezenu smrznutu ribu koja je cjenovno pristupačnija umjesto svježije koju ulove ribari. • Preveliko administrativno i porezno opterećenje ribara zbog čega oni često prodaju na „crno“ - prijetnja sive ekonomije. • Prevelik utjecaj velikih kompanija na konkurentnost malih poduzetnika-ribara. • Politička nestabilnost i nefunkcionalna državna/ regionalna/ lokalna tijela nadležna za

<ul style="list-style-type: none"> • Mogućnost razvijanja ronilačkog turizma uslijed pogodnih plitkih dijelova podmorja, podmorskih arheoloških lokaliteta i bogate flore i faune (prapovijesna brodica i naselje u Zambratiji, ostaci potopljene antičke luke u Savudriji, olupina Coriolanus i sl.). • Mogućnost razvoja sportova na vodi i pod vodom uslijed interesa turista za takvom vrstom usluge. • Otvaranje ribarskog muzeja u kojem će biti izložena stara ribarska oprema i načini ribolova kroz povijest. • Veliki interes turista za ribarstvo i ribarsku tradiciju. • Interes i potreba za edukativnim djelatnostima vezanim uz primorje, živi svijet i ribarsku tradiciju. • Mogućnosti razvijanja edukativnih šetnica kojima će se prolaznike informirati o prirodnim i kulturnim bogatstvima. • Mogućnost postavljanja podvodnih edukativnih šetnica i staza. • Mogućnost promocije domaćih morskih jela (osobito od zapostavljenih vrsta riba, rakova te neželjenih ulova) kroz ribarske fešte i knjige recepata. • Pojačani interes turista za sljedivost hrane što omogućava postavljanje štandova na obali na kojima će ribari izlagati i prodavati svoje proizvode i odmah ljudima objasniti kako će te proizvode pripremiti. • Potencijal uspostave zone posebnog upravljanja u svrhu povećanja ribljeg fonda i razvoja nove turističke ponude. • Mogućnost razvoja kulturnog turizma. • Manifestacije/sajmovi/fešte na FLAG području koje promoviraju ribarsko područje. • Bogata gastronomska ponuda, adekvatno brendirana i marketinški popraćena. • Valorizacija te obogaćivanje lokalnih proizvoda (ribarski brod, priprema hrane odmah po ulovu). • Informiranost lokalnih ljudi i turista o događajima vezanih uz more, podmorje i morske aktivnosti. 	<p>provođenje mjera/programa poticanja i razvoja ribarstva.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Česte izmjene zakonskih i podzakonskih propisa te međusobno neusklađeni zakonski propisi. • Ograničenja ulova (kvote) od strane Europske unije. • Komplicirana i spora administracija. • Nesigurnost naplate roba i usluga. • Nestabilnost i nepredvidivost porezne politike i visoka stopa PDV-a. • Otvoreno EU tržište što dovodi do povećanja konkurencije. • Veliki broj radnika (članova posade) koji rade „na crno“. • Velik promet na moru kojeg najviše čine osobe koje ne poznaju pravila plovidbe te ugrožavaju ribare i njihova plovila te ronioce koji su označeni ronilačkim plutačama. • Prekomjerni broj tuna i dupina koji se „natječu“ s ribarima za ulov drugih vrsta riba, što zbog njihovog statusa zaštićene vrste može smanjiti zaradu ribarima i predstavljati značajan izazov za lokalno područje. • Prodaja brodova, odustajanje od ribarstva zbog sve većeg broja ograničenja u radu. • Nedostatak školjaka na području (kaneštreli i kapeštante).
---	--

• Postavljanje umjetnih grebena.• Istraživanje potencijalnih utjecaja solarnih sustava za život dupina, utvrđivanje pretpostavke da solarni sustavi ne ugrožavaju kvalitetu života ovih morskih sisavaca te njihovu sigurnost.• Pokretanje edukacija, posebno mladih, o ribarskim djelatnostima, ribarskoj tradiciji, očuvanju podmorja i sl.	

Tablica 8. Razvojne potrebe područja FLAG-a koje će se rješavati korištenjem endogenih potencijala

Naziv potrebe	Opis potrebe	Naziv općeg cilja LRSR-a kojim se ispunjava potreba	Naziv specifičnog cilja LRSR-a kojim se ispunjava potreba
P1: Razvoj konkurentnosti i prepoznatljivosti ribarstva i akvakulture	Razvoj modernizacije proizvodnje, prerade, marketinga/trženja i promocije lokalnih proizvoda ribarstva i akvakulture, zasnovanih na tradicijskim resursima znanjima i vještinama, uz jačanje inovativnosti, zaštite okoliša, kapaciteta i zajedništva.	OC: Integrativan razvoj lokalne zajednice	SC 1: Razvoj i promicanje održivog plavog gospodarstva i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta
P2: Razvoj diversificiranog gospodarstva, sadržaja i usluga u lokalnoj ribarstvenoj zajednici	Razvoj diversificiranog gospodarstva, proizvoda i usluga te razvoj novih sadržaja u lokalnoj ribarstvenoj zajednici povezanih s morem, zasnovanih na tradicijskim resursima, znanjima i vještinama, valorizaciji, očuvanju i održivom korištenju kulturno-povijesne i prirodne baštine, uz jačanje inovativnosti, kapaciteta i zajedništva.		
P3: Poticanje partnerskih inicijativa i umrežavanje	Razvoj ljudskih kapaciteta, svih oblika gospodarske i društvene komunikacije, inkluzije, multisektorskog umrežavanja i suradnje, društvenih inovacija, promocije i vidljivosti područja, usmjereno na poboljšanje kvalitete života u lokalnoj ribarstvenoj zajednici uz, istovremeno, očuvanje razvojnih resursa.		SC 2: Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnoj zajednici
P4: Očuvanje morskog okoliša i bioraznolikosti	Praćenje stanja morskog okoliša, borba protiv onečišćenja i promicanje održivih ribarskih i akvakulturnih praksi koje minimiziraju negativan utjecaj na prirodne resurse.		

4. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I MJERE LRSR

Vizija sadrži prikaz željenog i ciljanog stanja područja FLAG-a:

Područje FLAG-a „Pinna nobilis“ fokusirano je na održivo ribarstvo zahvaljujući sinergiji razvoja s turizmom te održivom korištenju kulturno-povijesne, prirodne, ribarske i pomorske baštine.

4.1. Opis općih i specifičnih ciljeva

Tablica 9. Opći i specifični ciljevi te prioritetne mjere LRSR

Naziv općeg cilja	Opis općeg cilja	Naziv specifičnog cilja	Opis specifičnog cilja	Prioritetne mjere za postizanje ciljeva
OC: Integrativan razvoj lokalne zajednice	Općim ciljem doprinosi se osnaživanju i sinergiji te jačanju prepoznatljivosti, socioekonomske otpornosti i održivom razvoju lokalne ribarstvene zajednice kako bi odgovorila na razvojne potrebe i izazove s kojima se suočava.	SC 1: Razvoj i promicanje održivog plavog gospodarstva i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta	Ovim specifičnim ciljem postići će se jačanje razvoja održivog plavog gospodarstva u ribarstvu, akvakulturi i drugim ključnim gospodarskim granama, posebno onim koji doprinose dodanoj vrijednosti područja, diversifikaciji proizvoda i usluga, otvaranju novih radnih mjesta te razvoju identiteta područja.	M 1.1: Inovativno, prepoznatljivo i konkurentno ribarstvo/akvakultura
		SC 2: Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnoj zajednici	Ovim specifičnim ciljem postiže se kohezija, jačanje kapaciteta i integracija razvojnih dionika, poboljšanje dostupnosti usluga te društvenih inovacija usmjerenih razvoju lokalnog identiteta, poboljšanju kvalitete života i dobrobiti svih stanovnika kao i ukupnog doživljaja posjetitelja.	M 1.2: Razvoj prepoznatljivog diversificiranog plavog gospodarstva na području FLAG-a
				M 2.1: Jačanje kohezije i integracije lokalne zajednice

Pokazatelji rezultata (indikator) za mjerenje učinka provedbe LRSR-a/naziv pokazatelja (*result indicators*) na razini specifičnih ciljeva LRSR (sukladno definiranim pokazateljima rezultata za Prioritet 3. PRA 2021.-2027.)

SC1: Razvoj i promicanje održivog plavog gospodarstva i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta

CR 07 Očuvana radna mjesta:	CR 13 Aktivnosti suradnje među dionicima:
3,8	4

SC2: Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnoj zajednici

CR 07 Očuvana radna mjesta:	CR 13 Aktivnosti suradnje među dionicima:
0	6

4.2. Opis prioritetnih mjera za provedbu LRSR

M 1.1 INOVATIVNO, PREPOZNATLJIVO I KONKURENTNO RIBARSTVO/AKVAKULTURA

Obrazloženje	Svrha mjere je prioritetan doprinos rješavanju potrebe područja FLAG-a koja se odnosi na razvoj konkurentnosti i prepoznatljivosti ribarstva i akvakulture (P1). Svrha mjere je pružiti potporu ulaganju i uvođenju novih i/ili inovativnih tehnologija i/ili rješenja/metoda te nabava druge potrebne opreme u sektoru ribarstva/akvakulture i drugim povezanim aktivnostima. Omogućiti će se i ulaganja u potpurnu infrastrukturu neophodnu za razvoj ribarstva/akvakulture. Svrha mjere je jačanje konkurentnosti gospodarskih subjekata u ribarstvu/akvakulturi kroz modernizaciju poslovanja te, u konačnici, zamjenu zastarjele opreme i alata koji su dotrajali, a sve sukladno važećoj regulativi RH. Gospodarski subjekti u ribarstvu/akvakulturi se suočavaju s izazovom nedostatka sredstava za obnovu i nabavku nove opreme, što bi značajno utjecalo na njihov rast i konkurentnost na tržištu. Povećanjem konkurentnosti doći će do smanjenja troškova zbog nove opreme i boljeg plasmana na tržištu. U cilju otvaranja prostora novim mogućnostima za poboljšanje poslovanja, korisnicima ove mjere učiniti će nove tehnologije i inovativna rješenja dostupnima, kao i početna ulaganja u stvaranje kvalitetnih proizvoda ribarstva i akvakulture. Mjerom se želi pružiti potporu i razvoju trženja, marketinga i promocije lokalnih proizvoda, zasnovanih na tradicijskim resursima, znanjima i vještinama, uz jačanje
---------------------	---

inovativnosti, zaštite okoliša, kapaciteta i zajedništva. Jačanjem konkurentnosti ribarstva i akvakulture, zasnovanih na tradicijskim vrijednostima područja, ujedno se utječe na razvoj diversificiranog i prepoznatljivog turizma kao i drugih gospodarskih grana plavog gospodarstva te na povećanje kvalitete života u cijelom području. Mjera doprinosi stvaranju novih i inovativnih proizvoda povezanim sa turističkim i lokalnim tržištem, ali i bliskim tržištima iz okruženja razvojem kratkih i/ili boljih lanaca opskrbe. Mjerom se potiče i zaštita okoliša, očuvanje i održivo korištenje prirodne baštine kao razvojne osnove te doprinosi revitalizaciji i očuvanju tradicije područja. Ovom mjerom pružit će se potpora jačanju suradnje i umrežavanja lokalnih dionika gospodarskog razvoja. Ona će omogućiti osnovu za brendiranje odnosno prepoznatljivost područja FLAG-a. Navedena mjera relevantna je za FLAG područje budući doprinosi rješavanju iskazanih potreba gospodarskih subjekata u sektoru ribarstva/akvakulture, kako su definirane u SWOT analizi. Detaljni opisi i obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se, u okviru ove mjere, pružiti potpora razvojnim potrebama FLAG-a bit će na navedeni u FLAG natječaju.

Mjera izravno doprinosi **Specifičnom cilju (SC) 1: Razvoj i promicanje održivog plavog gospodarstva i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta** jer omogućuje ulaganja u javnu infrastrukturu kao potporu gospodarskom razvoju te potporu ulaganjima u razvoj gospodarskih subjekata u ribarstvu/akvakulturi u proizvodnji lokalne hrane s ciljem njihove modernizacije, zelene i digitalne tranzicije te održivosti uz zaštitu okoliša i baštine, kao i povezivanje, umrežavanje i zajedničko nastupanje na tržištu te razvoj lanaca opskrbe, čime se izravno doprinosi razvoju plavog gospodarstva u ribarstvu i akvakulturi ali i drugim, povezanim, gospodarskim granama, posebno onima koje doprinose dodanoj vrijednosti područja, diversifikaciji i otvaranju novih radnih mjesta kao i prepoznatljivosti područja te dodanoj vrijednosti CLLD-a.

Mjera doprinosi **Općem cilju (OC): Integrativan razvoj lokalne zajednice na području FLAG-a** budući se razvojem ribarstva i akvakulture te proizvodnjom lokalne hrane zasnovane na tradiciji i lokalnim resursima, osnaživanjem i sinergijom, doprinosi održivom socioekonomskom razvoju i otpornosti lokalne ribarstvene zajednice.

Doprinos dodanoj vrijednosti CLLD-a naveden je u dijelu zajedničkih značajki za sve mjere. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove mjere, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:

- socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja;

	<ul style="list-style-type: none"> – lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz CLLD-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na inovativne upravljačke prakse te stjecanje znanja i vještina o njima, kao i promotivnih aktivnosti i medijskih objava o projektima; – rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.) te potpori izvrsnosti.
Mjerljivi pokazatelji očekivanih rezultata mjere do 2029.	
Pokazatelji rezultata (indikator) za mjerenje učinka provedbe LRSR-a/naziv pokazatelja uspješnosti provedbe LRSR na razini mjere (sukladno definiranim pokazateljima rezultata za Prioritet 3. PRA 2021.-2027.)	
Planiran broj podržanih projekata (operacija)	7
CR 07 Očuvana radna mjesta	1,9
CR 13 Aktivnosti suradnje među dionicima	1
Specifični pokazatelji FLAG-a	
Modernizacija MSP (nove i/ili inovativne tehnologije, metode i dr.)	3
Stvorena radna mjesta (novozaposleni)	1
Intenzitet potpore	Osnovni intenzitet potpore je 50% ukupno prihvatljivih troškova projekta (operacije). Osnovni intenzitet potpore može se povećati do 100% prihvatljivih troškova projekta (operacije) sukladno odredbama Priloga III Uredbe (EU) 2021/1139. Intenzitet potpore detaljno će se definirati u FLAG natječaju, a sukladno Prilogu III Uredbe (EU) 2021/1139.
Najniža/najviša ukupna vrijednost projekta i iznos potpore	Najniža i najviša ukupna vrijednost projekta (operacije), kao i najniži te najviši iznos potpore po projektu (operaciji) biti će definirani u FLAG natječaju.
Razdoblje provedbe	2024. - 2027.
Udio u ukupnoj alokaciji za provedbu LRSR	12%
Predvidene aktivnosti unutar Mjere	<ul style="list-style-type: none"> – Građenje (izgradnja i/ili rekonstrukcija) i/ili opremanje objekata za prihvat i/ili preradu i/ili čišćenje i i/ili trženje i dr. proizvoda ribarstva i/ili akvakulture, uključujući mobilne/montažne objekte – Uvođenje novih i/ili inovativnih tehnologija i/ili opreme i/ili metoda u ribarstvu/akvakulturi, uključujući obnovljive izvore energije – Građenje i/ili opremanje potporne infrastrukture, uključujući specijalizirane dizalice

	<ul style="list-style-type: none"> – Nabava opreme i/ili razvoj informacijsko-komunikacijskih rješenja izravno povezanih sa jačanjem konkurentnosti ribarstva/akvakulture – Nabava opreme za zaštitu ulova i/ili akvakulturnih uzgajališta od divljih grabežljivaca – Poboljšanje radnih, zdravstvenih, higijenskih i sigurnosnih uvjeta radnika – Brendiranje proizvoda ribarstva/akvakulture – Ulaganja u povećanje potencijala za razvoj akvakulture, uključujući utvrđivanje i kartiranje najpovoljnijih područja – Priprema dokumentacije i ishođenje potrebnih dozvola – Edukativne, marketinške, promotivne aktivnosti uključujući pripremu materijala (u svrhu jačanja kapaciteta, promocije i vidljivosti) – Te ostale povezane aktivnosti koje izravno doprinose ostvarenju ciljeva/rezultata projekta (operacije) <p>Detaljniji popis prihvatljivih aktivnosti s pripadajućom prihvatljivošću troškova biti će propisan u FLAG natječaju.</p>
Ciljani korisnici	Mikro, mala i srednja poduzeća registrirana za obavljanje djelatnosti gospodarskog ribolova/akvakulture (bez obzira na pravni oblik), javnopravna tijela ili poduzeće/trgovačko društvo ili organizacija u većinskom javnom vlasništvu a koje/a nije javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa, mikro, mala i srednja poduzeća (bez obzira na pravni oblik) registriranih u registru prvih kupaca i dr. Detaljan popis ciljanih (prihvatljivih) korisnika biti će definiran u FLAG natječaju.
Kriteriji prihvatljivosti projekta (operacije)	Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRSR izuzev onih koje uključuju troškove sukladne Članku 13. Uredbe (EU) 2021/1139. Detaljni uvjeti prihvatljivosti, kriteriji odabira projekata (operacija) te načini dodjele potpore biti će propisani u FLAG natječaju.

M 1.2 RAZVOJ PREPOZNATLJIVOG DIVERSIFICIRANOG PLAVOG GOSPODARSTVA NA PODRUČJU FLAG-A

Obrazloženje	Svrha mjere je prioritetan doprinos rješavanju potrebe područja FLAG-a koja se odnosi na razvoj diversificiranog gospodarstva i razvoj novih djelatnosti, sadržaja i usluga u lokalnoj ribarstvenoj zajednici (P2), a koja, integralno doprinosi razvoju lokalnog tržišta kao i povećanju kvalitete života u području te razvoju ponude za privlačenje i kvalitetniji doživljaj posjetitelja. Svrha mjere je, ujedno, pružiti potporu razvoju novih
---------------------	---

i unaprjeđenju postojećih sadržaja na području FLAG-a koji doprinose produljenju turističke sezone i atraktivnosti ponude u destinaciji. Provedbom ove mjere zadovoljit će se dugotrajne potrebe posjetitelja za dodatnim sadržajima te će se povećati atraktivnost odredišta koje je dosad prepoznato isključivo kao ljetna destinacija s ponudom "sunca i mora". Glavni korisnici ove inicijative bit će lokalno stanovništvo, uključujući ribare, jer će investiranje u dodatne sadržaje omogućiti raznovrsnije izvore prihoda i proširiti krug potencijalnih kupaca. Analiza trenutnog stanja ukazuje da područje FLAG-a nije marketinški brendirano stoga je intencija navedene mjere kroz dodatni sadržaj potaknuti promociju područja, povećati interes i u konačnici proširiti krug potencijalnih kupaca proizvoda i usluga. Mjera je usmjerena na ulaganje u različite aktivnosti plavog gospodarstva kao što su ronjenje, istraživanje potopljenih brodova, stvaranje tematskih staza kako u moru tako i na kopnu, stvaranje interpretacijskih centara, edukacija turista o različitim vrstama riba i tradicionalnim ribarskim metodama specifičnim za područje FLAG-a, te transformacija ribarskih plovila u svrhu turizma i edukacije i sl. nove ili inovativne aktivnosti kojima se doprinosi raznolikosti sadržaja i ponude područja. Budući područje nije adekvatno marketinški brendirano niti prepoznatljivo kao jedinstvena turistička destinacija, kroz mjeru se potiče ulaganje u promidžbene aktivnosti, a sve u svrhu očuvanja ribarske tradicije i baštine ribarstvenog područja. Ulaganje u promidžbene aktivnosti doprinijet će većoj prepoznatljivosti manifestacija/sajmova/fešti koje se smatraju dodatnim sadržajem na lokalnom području, a što u konačnici utječe na jačanje atraktivnosti destinacije te razvija i lokalno tržište proizvoda i usluga, posebno onih vezanih uz ribarstvo/akvakulturu. Detaljni opisi i obrazloženja doprinosa projekata (operacija) kojima će se, u okviru ove mjere, pružiti potpora razvojnim potrebama FLAG-a bit će na navedeni u FLAG natječaju.

Mjera izravno doprinosi **Specifičnom cilju (SC) 1: Razvoj i promicanje održivog plavog gospodarstva i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta** jer omogućuje razvoj gospodarskih subjekata u turizmu i drugim, diversificiranim, granama plavog gospodarstva izvan ribarstva/akvakulture, proizvoda i usluga odnosno novih sadržaja, zelenu i digitalnu tranziciju te održivost, uz zaštitu okoliša i baštine; omogućuje međusobno povezivanje dionika plavog gospodarstva, umrežavanje i zajedničko djelovanje kojim se izravno doprinosi otpornosti gospodarstva, konkurentnosti i prepoznatljivosti područja FLAG-a te dodanoj vrijednosti CLLD-a.

Mjera doprinosi **Općem cilju (OC): Integrativan razvoj lokalne zajednice na području FLAG-a** budući se razvojem turizma i drugih diversificiranih djelatnosti plavog gospodarstva, zasnovanih na tradiciji i lokalnim resursima, jačanjem umrežavanja i suradnje, doprinosi održivom socioekonomskom razvoju i otpornosti lokalne ribarstvene zajednice.

	<p>Doprinos dodanoj vrijednosti CLLD-a naveden je u dijelu zajedničkih značajki za sve mjere. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove mjere, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> – socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na socijalnu (društvenu) interakciju stanovnika, očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, te na jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja; – lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz CLLD-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na inovativne upravljačke prakse te na stjecanje znanja i vještina o njima kao i na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima; – rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a, potpori izvrsnosti te razvoju socijalnih (društvenih) inovacija. 	
Mjerljivi pokazatelji očekivanih rezultata mjere do 2029.		
Pokazatelji rezultata (indikator) za mjerenje učinka provedbe LRSR-a/naziv pokazatelja uspješnosti provedbe LRSR na razini mjere (sukladno definiranim pokazateljima rezultata za Prioritet 3. PRA 2021.-2027.)		
Planiran broj podržanih projekata (operacija):	CR 07 Očuvana radna mjesta:	CR 13 Aktivnosti suradnje među dionicima:
9	1,9	3
Specifični pokazatelji FLAG-a:		
Broj manifestacija/sajmova/događanja i sl.		2
Broj nove ili diversificirane ponude na području FLAG-a (sadržaj ili proizvod ili usluga)		4
Intenzitet potpore	<p>Osnovni intenzitet potpore je 50% ukupno prihvatljivih troškova projekta (operacije). Osnovni intenzitet potpore može se povećati do 100% prihvatljivih troškova projekta (operacije) sukladno odredbama Priloga III Uredbe (EU) 2021/1139.</p> <p>Intenzitet potpore detaljno će se definirati u FLAG natječaju, a sukladno Prilogu III Uredbe (EU) 2021/1139.</p>	
Najniža/najviša ukupna vrijednost projekta i iznos potpore	<p>Najniža i najviša ukupna vrijednost projekta (operacije), kao i najniži te najviši iznos potpore po projektu (operaciji) biti će definirani u FLAG natječaju.</p>	
Razdoblje provedbe	2024. - 2027.	

Udio u ukupnoj alokaciji za provedbu LRSR	37%
Predviđene aktivnosti unutar Mjere	<ul style="list-style-type: none"> – Građenje (izgradnja i/ili rekonstrukcija) i/ili opremanje objekata i javnih površina radi očuvanja, interpretacije i valorizacije ribarske, pomorske i kulturne baštine na FLAG području – Aktivnosti prenamjene ribarskog plovila za diversifikaciju djelatnosti – Diversifikacija proizvodnje u akvakulturi – Ulaganja u razvoj novih djelatnosti, proizvoda i usluga – Aktivnosti organizacije manifestacije/sajmova/natjecanja/događanja i sl. u svrhu jačanja promocije i vidljivosti područja te valorizacije ribarske, pomorske i kulturne baštine (uključujući i pripreme aktivnosti) – Edukativne i/ili informativne i/ili promidžbene aktivnosti uključujući i pripremu i izradu pratećih materijala (brošure, letci, info ploče, info pultovi i dr.) – Te ostale povezane aktivnosti koje izravno doprinose ostvarenju ciljeva/rezultata projekta (operacije) <p>Detaljniji popis prihvatljivih aktivnosti s pripadajućom prihvatljivošću troškova biti će propisan u FLAG natječaju.</p>
Ciljani korisnici	Mikro, mala i srednja poduzeća (bez obzira na pravni oblik), organizacije civilnog društva, javnopravna tijela ili poduzeće/trgovačko društvo ili organizacija u većinskom javnom vlasništvu a koje/a nije javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjerenje obavljane usluga od općeg gospodarskog interesa i dr. Detaljan popis ciljanih (prihvatljivih) korisnika biti će definiran u FLAG natječaju.
Kriteriji prihvatljivosti projekta (operacije)	Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRSR izuzev onih koje uključuju troškove sukladne Članku 13. Uredbe (EU) 2021/1139. Detaljni uvjeti prihvatljivosti, kriteriji odabira projekata (operacija) te načini dodjele potpore biti će propisani u FLAG natječaju.

M 2.1 JAČANJE KOHEZIJE I INTEGRACIJE LOKALNE ZAJEDNICE

Obrazloženje	Svrha mjere je prioritetan doprinos rješavanju potrebe područja FLAG-a koja se odnosi na poticanje partnerskih inicijativa i umrežavanje (P3) te očuvanje morskog okoliša i bioraznolikosti (P4). Svrha ove mjere je zaštita okoliša i podizanje svijesti lokalnog stanovništva i posjetitelja područja o važnosti očuvanja morskog
---------------------	--

ekosustava, istovremeno potičući veću konzumaciju ribe i drugih morskih organizama. Kroz provođenje edukativnih aktivnosti za učenike osnovnih škola, djecu vrtićke dobi, nastavno osoblje i lokalno stanovništvo, planira se informirati o konceptima poput bioraznolikosti, ekosustava, invazivnih vrsta, te utjecaja ljudske aktivnosti na morski okoliš. Ova svijest će potaknuti lokalno stanovništvo i ribare da se aktivno uključe u čišćenje luka, priobalja, mora i podmorja, što će doprinijeti očuvanju okoliša. Uključivanjem ribara i uzgajivača u akvakulturu u edukacijske aktivnosti kako bi predstavili svoju djelatnost, tradicijske vještine i istaknuli važnost ribe i drugih morskih organizama u prehrani u konačnici rezultira suradnjom istih sa lokalnom zajednicom što utječe na stvaranje dodane vrijednosti za cijelo FLAG područje. Kroz navedenu mjeru planira se poticati i organizacija događaja koja uključuje gastronomske aspekte temeljene na lokalnim proizvodima ribarstva kako bi se potaknula konzumacija ribe, ali i svijest o morskim resursima koje lokalno područje ima. Kroz mjeru poticati će se i projekti suradnje sa ciljem jačanja povezanosti čitavog područja, poboljšanja dostupnosti usluga i razvoja društvenih inovacija radi jačanja ribarstvene zajednice i dobrobiti svih stanovnika i posjetitelja. Sve navedene aktivnosti imaju za cilj postizanje ravnoteže između očuvanja okoliša i poticanja lokalne ekonomije s posebnim naglaskom na sektor ribarstva/akvakulture. Osim što će očuvati morski ekosustav i obogatiti lokalni ekonomski kontekst, ova mjera ima potencijal stvoriti sinergiju između ekoloških i gospodarskih interesa te potaknuti održiv razvoj u lokalnoj ribarstvenoj zajednici.

Mjera izravno doprinosi **Specifičnom cilju (SC) 2:** Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnoj zajednici jer omogućuje potporu ulaganjima u aktivnosti kojima se postiže društvena kohezija, jačanje kapaciteta i integracija razvojnih dionika, poboljšanje dostupnosti proizvoda i usluga, razvoj međusektorske i međugeneracijske suradnje, društvenih inovacija usmjerenih jačanju lokalnog identiteta, a čime se izravno doprinosi razvoju lokalnog identiteta, poboljšanju kvalitete života stanovnika i ukupnog doživljaja posjetitelja te dodanoj vrijednosti CLLD-a.

Mjera doprinosi **Općem cilju (OC): Integrativan razvoj lokalne zajednice na području FLAG-a** budući se razvojem suradnje i umrežavanja, očuvanjem razvojne resursne osnove te jačanjem kapaciteta doprinosi održivom socioekonomskom razvoju i otpornosti lokalne ribarstvene zajednice.

Doprinos dodanoj vrijednosti CLLD-a naveden je u dijelu zajedničkih značajki za sve mjere. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove mjere, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:

	<ul style="list-style-type: none"> – socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na socijalnu (društvenu) interakciju stanovnika, očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, te na jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja; – lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz CLLD-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima; – rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.), potpori izvrsnosti, razvoju socijalnih (društvenih) inovacija. 	
Mjerljivi pokazatelji očekivanih rezultata mjere do 2029.		
Pokazatelji rezultata (indikator) za mjerenje učinka provedbe LRSR-a/naziv pokazatelja uspješnosti provedbe LRSR na razini mjere (sukladno definiranim pokazateljima rezultata za Prioritet 3. PRA 2021.-2027.)		
Planiran broj podržanih projekata (operacija):	CR 07 Zadržana radna mjesta:	CR 13 Aktivnosti suradnje među dionicima:
6	0	6
Specifični pokazatelji FLAG-a:		
Broj edukativnih aktivnosti u okviru podržanih projekata:		3
Broj provedenih aktivnosti čišćenja okoliša:		6
Priprema i provedba projekta suradnje FLAG-a (na nacionalnoj ili međunarodnoj razini):		1
Intenzitet potpore	Osnovni intenzitet potpore je 50% ukupno prihvatljivih troškova projekta (operacije). Osnovni intenzitet potpore se može povećati do 100% prihvatljivih troškova projekta (operacije) sukladno odredbama Priloga III Uredbe (EU) 2021/1139. Intenzitet potpore detaljno će se definirati u FLAG natječaju, a sukladno Prilogu III Uredbe (EU) 2021/1139	
Najniža/najviša ukupna vrijednost projekta i iznos potpore	Najniža i najviša ukupna vrijednost projekta (operacije), kao i najniži te najviši iznos potpore po projektu (operaciji) biti će definirani u FLAG natječaju	
Razdoblje provedbe	2024. - 2027.	
Udio u ukupnoj alokaciji za provedbu LRSR	26%	

Predvidene aktivnosti unutar Mjere	<ul style="list-style-type: none"> – Građenje (rekonstrukcija i/ili adaptacija) i/ili opremanje objekata u javnom vlasništvu radi poboljšanja uvjeta pripreme/skladištenja ribe i drugih morskih organizama – Građenje (izgradnja i/ili rekonstrukcija i/ili adaptacija) i/ili opremanje objekata/prostora za kvalitetno gospodarenje otpadom, uključujući ulaganja u ponovnu uporabu i/ili reciklažu prikupljenog otpada i spremnike za odlaganje otpada iz mora i sl. – Postavljanje umjetnog grebena – Aktivnosti čišćenja luka, mora i podmorja te priobalja na području FLAG-a uključujući i nabavu potrebne opreme za provedbu aktivnosti, uključujući i izradu relevantnih studija, dokumenata i planova praćenja – Edukativne i/ili informativne i/ili promidžbene aktivnosti uključujući i pripremu i izradu pratećih materijala (brošure, letci, info ploče, info pultovi i dr.) usmjerene podizanju javne svijesti o ekologiji, zaštiti i očuvanju bioraznolikosti te unaprjeđenju stanja podmorja i okoliša; o potrošnji i konzumaciji ribe i drugih morskih organizama i sl. – Aktivnosti organizacije manifestacije/sajmova/natjecanja/događanja i sl. usmjerene podizanju javne svijesti o ekologiji, zaštiti i očuvanju bioraznolikosti te unaprjeđenju stanja podmorja i okoliša; o potrošnji i konzumaciji ribe i drugih morskih organizama i sl. (uključujući i pripremne aktivnosti) – Te ostale povezane aktivnosti koje izravno doprinose ostvarenju ciljeva/rezultata projekta (operacije – Priprema i provedba aktivnosti suradnje FLAG-a <p>Detaljniji popis prihvatljivih aktivnosti s pripadajućom prihvatljivošću troškova biti će propisan u FLAG natječaju (izuzev projekata suradnje FLAG-a čiji okvir definira Upravljačko tijelo).</p>
Ciljani korisnici	<p>Mikro, mala i srednja poduzeća (bez obzira na pravni oblik), organizacije civilnog društva, javnopravna tijela ili poduzeće/trgovačko društvo ili organizacija u većinskom javnom vlasništvu a koje/a nije javnopravno tijelo ili poduzeće kojem je povjereno obavljanje usluga od općeg gospodarskog interesa i dr. Detaljan popis ciljanih (prihvatljivih) korisnika biti će definiran u FLAG natječaju.</p>
Kriteriji prihvatljivosti projekta (operacije)	<p>Prihvatljive su sve aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRSR izuzev onih koje uključuju troškove sukladne Članku 13. Uredbe (EU) 2021/1139. Detaljni uvjeti prihvatljivosti, kriteriji odabira projekata (operacija) te načini dodjele potpore biti će propisani u FLAG natječaju.</p>

4.3. Zajedničke značajke prioriternih mjera u okviru provedbe LRSR

Zajednička načela kriterija kojima se postiže **prednost prilikom odabira projekata** (operacija) u okviru provedbe mjera FLAG-a zasnivaju se prvenstveno na doprinosu projekta (operacije) ključnim elementima **dodane vrijednosti CLLD-a** i to:

- povećanju/jačanju socijalnog (društvenog) kapitala u lokalnim ribarstvenim zajednicama,
- poboljšanju lokalnog upravljanja te
- poboljšanju rezultata i učinaka politike za područje FLAG-a u usporedbi s provedbom bez CLLD pristupa.

Doprinos dodanoj vrijednosti CLLD-a koju FLAG planira postići očitovati će se prvenstveno kroz potporu inovacijama (inovativnim pristupima) te poticanju sektorske i međusektorske suradnje (partnerski projekti), kao i jačem uključivanju osjetljivih društvenih skupina. Inovacija je horizontalna tema koja prožima cijelu LRSR i provedbu CLLD-a u cjelini. Svrha LRSR je stvoriti adekvatno okruženje koje će omogućiti potporu promicanju inovacija i inovativnih aktivnosti/projekata (operacija).

Operacija odnosno projekt ima inovativne značajke na lokalnoj razini (u lokalnom kontekstu) ako rezultira uvođenjem nove aktivnosti ili novog proizvoda ili nove/inovativne metode ili usluge na lokalnoj razini (ukupno područje FLAG-a).

Osnovni elementi primjene inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu sukladno članku 31. stavku 2. (d) Uredbe (EU) br. 2021/1060. za potrebe primjene u kriterijima odabira projekata (operacija) temelje se na:

- projektnim partnerstvima koja donose međusektorsku ili sektorsku suradnju različitih dionika u iznalaženju rješenja za razvojne potrebe područja FLAG-a (partnerski projekti);
- potporom društvenim (socijalnim) inovacijama koje dovode do novih proizvoda i usluga kojima se rješavaju potrebe opće zajednice područja FLAG-a, poput:
 - novih metoda i pristupa prijenosu znanja, uključujući društveno poduzetništvo,
 - inovativnih pristupa i modernih, zelenih, praksi u području zaštite okoliša i prirode,
 - novih metoda i pristupa prijenosu znanja u području inovativne proizvodnje ribarstva/akvakulture, zelenih i digitalnih tehnologija te u razvoju turizma,
 - društvenih inovacija koje razvijaju nove oblike i načine inkluzije osjetljivih skupina društva,
 - tehnoloških i ne-tehnoloških inovacija usmjerenih na nove tehnologije i metode koje omogućuju povećanje otpornosti na klimatske promjene, digitalizaciju i zelenu tranziciju.

U svrhu jačanja doprinosa dodanoj vrijednosti CLLD-a u elementu **poboljšanja rezultata i učinaka politike putem načela kriterija odabira** prednost će imati projekti (operacije) „zajedničkog korisnika“ te oni kojima se ostvaruje „zajednički interes“. **Zajedničkim korisnikom** u smislu provedbe LRSR smatraju se gospodarska udruženja (udruge u ribarstvu/akvakulturi, zadruge, klasteri i dr., organizacije civilnog društva ili javno-pravna tijela te pravne osobe (ustanove i/ili poduzeća u većinskom javnom vlasništvu). Zajedničkim korisnikom smatra se i provedba zajedničkih projekata, odnosno, ako se projekti (operacije) provode u sektorskom ili međusektorskom partnerstvu. Projekt odnosno operacija ima **Zajednički interes**, provodi li ga Zajednički korisnik i/ili ako je u kolektivnom interesu članova Zajedničkog korisnika i opće javnosti odnosno od dobiti za opću zajednicu. Takav projekt (operacija) treba biti više od zbroya pojedinačnih interesa članova Zajedničkog korisnika.

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti svih projekata (operacija), uključujući i partnerske projekte (operacije) u okviru provedbe mjera FLAG-a su: biti usklađen sa ciljevima iz LRSR, provoditi se na području FLAG-a na kojem korisnik na FLAG natječaju podnosi zahtjev za potporu; biti usklađen sa pravilima državne potpore, ako je primjenjivo te biti usklađen s EU i RH zakonodavstvom koje se odnosi na predmetni projekt (operaciju).

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekta (operacije) se primjenjuju na sve projekte (operacija) za koje se podnosi Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Partnerskim projektom (operacijom) se smatra projekt u kojem više korisnika na FLAG natječaju sudjeluje u provedbi projekta u jednoj FLAG mjeri uz ispunjenje sljedećih uvjeta: mora biti sklopljen Sporazum o suradnji između projektnih partnera; mora biti definiran glavni partner (nositelj projekta); moraju biti jasno definirane i razgraničene aktivnosti i zadaće između projektnih partnera; svi korisnici (partneri) moraju ispunjavati uvjete prihvatljivosti za FLAG mjeru za koju prijavljuju projekt.

Ciljani korisnici (projektni promotori) LRSR su sve pravne i fizičke osobe privatnog prava te pravne osobe javnog prava, pri čemu su zajednički temeljni odnosno opći uvjeti prihvatljivosti svih korisnika (pojedinačnih i zajedničkih) sljedeći: imati stalno sjedište ili imati podružnicu ili biti registriran ili imati izdvojenu poslovnu jedinicu ili imati drugi oblik pravnog djelovanja unutar područja FLAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave FLAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani FLAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti; ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.

Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika na FLAG natječaju se primjenjuju na sve korisnike na FLAG natječaju koji podnose Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije). Navedeni uvjeti su indikativni. Uvjeti prihvatljivosti korisnika i projekta, prihvatljivi izuzeci, kao i uvjeti odstupanja/povećanja u odnosu na osnovni intenzitet potpore od 50% biti će detaljno definirani FLAG natječajem u skladu s nacionalnim i EU propisima.

Za projekte koji obuhvaćaju intervencije u okviru specifičnih ciljeva iz Glave II. uredbe (EU) br. 2021/1139 primjenjuju se odredbe propisane za takve intervencije.

4.4. Usklađenost s nadređenim strateškim dokumentima

LRSR FLAG-a svojom provedbom doprinijet će ostvarenju ciljeva nizu strateških dokumenata na nacionalnoj i lokalnoj razini. Kao ključni strateški dokumenti identificirani su i analizirani:

1. Program za ribarstvo i akvakulturu RH 2021.-2027.
2. Nacionalni strateški plan razvoja akvakulture do 2027.
3. Plan razvoja Istarske županije 2022.-2027. (Nacrt)

Detaljna analiza navedenih strateških dokumenata na nacionalnoj i lokalnoj razini iz koje je vidljiva usklađenost sa ciljevima LRSR-a, prikazana je u Prilogu 18.

4.5. Inovativni karakter LRSR-a i usklađenost s horizontalnim prioritetima PRA 2021.-2027.

U procesu razvoja LRSR FLAG-a, koristili smo pristup "odozdo prema gore" kako bismo omogućili aktivno sudjelovanje predstavnika javnih i privatnih socioekonomskih interesnih

skupina na ribarstvenom području FLAG-a. Ovaj inovativan i inkluzivan pristup je omogućio zajednici da identificira prednosti, slabosti, prilike i prijetnje svog područja, navedu svakodnevne probleme s kojima se suočavaju te daju prijedloge mogućih rješenja i projektnih ideja koje jasno odražavaju potrebe lokalnog područja. Ovim pristupom, umjesto da budu „pasivni promatrači“ politike, stanovnici tog područja postali su aktivni partneri u definiranju razvojnih inicijativa, što je potaknulo osjećaj lokalnog identiteta i ponosa kao i osjećaj vlasništva nad problemima i njihovim rješenjima. Ovaj inovativni i inkluzivan pristup izradi LRSR imao je značajan utjecaj na jačanje povjerenja među lokalnim stanovništvom, poduzetnicima, javnim institucijama i drugim interesnim skupinama na ribarstvenom području FLAG-a.

Inovacije su temeljna komponenta LRSR te se, istovremeno, smatraju prioritetom u njenoj provedbi. Mjera 1.1. ima za cilj poticanje modernizacije u sektoru ribarstva, akvakulture i srodnih aktivnosti, te napuštanje neučinkovitih i zastarjelih pristupa i metoda rada, istovremeno promovirajući razvoj novih proizvoda. Mjera 1.2 ima usmjerenost na diversifikaciju i uvođenju nove turističke ponude putem inovativnih dodatnih sadržaja za područje, što predstavlja napredan pristup razvoju i pruža konkretnu potporu te nagrađivanje inovacija kod lokalnih dionika. Pristup inovacijama bit će transparentan i odražava se u odabiru projekata, budući da se inovativna rješenja za lokalno područje smatraju jednim od ključnih kriterija odabira projekata. Mjera 2.1. ima cilj zaštititi morski biookoliš, poticati veću konzumaciju ribe te suradnju sa ostalim FLAG-ovima gdje je naglasak na kombinaciji tradicionalnih i digitalnih alata te naglašavanje važnosti aktivnog sudjelovanja građana u procesima donošenja odluka i razvoja zajednice. Detaljan doprinos inovativnosti na lokalnoj razini naveden je u okviru zajedničkih značajki za sve mjere.

Promicanje ravnopravnosti muškaraca i žena te sprječavanje diskriminacije bit će ostvareno putem implementacije novih radnih mjesta kroz predložene mjere, s posebnim naglaskom na mlade i osobe svih rodova, bez ikakve diskriminacije. Budući da je prepoznati nedostatak prepoznavanja uloge žena u sektoru ribarstva i akvakulture, mjere će poticati sudjelovanje istih i to putem sudjelovanja u stručnom usavršavanju i uključivanju u rad FLAG-a (tijela i stručna služba).

4.5.1. Doprinos održivom plavom gospodarstvu i prioritetnim područjima Strategije pametne specijalizacije (S3)

U pogledu nove Strategije pametne specijalizacije 2029., koja je trenutno u izradi, LRSR sa svojim općim te specifičnim ciljevima i, u konačnici, postavljenim mjerama pripada sljedećim tematskim prioritetnim područjima:

- Hrana i bioekonomija
- Digitalni proizvod i platforme.

Plavo gospodarstvo igra ključnu ulogu u ostvarivanju ciljeva tematskog prioritetnog područja „Održiva i kružna hrana“ budući da je navedeno područje usredotočeno na proizvodnju, preradu i usluge povezane s hranom, s ciljem stvaranja održive i ekološki prihvatljive prehrambene industrije. Plavo gospodarstvo, posebno sektor ribarstva i akvakulture, doprinosi ovim ciljevima na nekoliko načina:

- Racionalno upravljanje ribljim populacijama i minimiziranje negativnih utjecaja na okoliš

- Smanjenjem prekomjernog ulova i primjenom selektivnih metoda ulova, što pridonosi održivoj opskrbi svježim morskim proizvodima
- Promiče kružnu ekonomiju gdje se resurski koriste na održiv način (npr. riblji otpad može se iskoristiti za proizvodnju proizvoda kao što su riblje brašno ili ulje)
- Promiče održivu praksu tijekom cijelog lanca opskrbe, uključujući pakiranje, skladištenje, distribuciju i brendiranje
- Doprinosi smanjenju ugljičnog dioksida kroz inovacije u uzgoju riba, primjenu održivih metoda transporta i racionalno korištenje energije

Područje tematskog prioriteta "Digitalni proizvodi i platforme" u kontekstu razvoja i primjene digitalnih rješenja u ribarstvu i akvakulturi na području FLAG-a predstavlja inovativan pristup koji ima potencijal stvoriti održive ekonomske prilike. Navedeni prioritet doprinositi plavom gospodarstvu kroz sljedeće komponente:

- Razvoj internetskih stranica i digitalnih platformi koje omogućavaju direktnu promociju proizvoda ribarstva i akvakulture
- Povećana vidljivost putem digitalnog marketinga
- Edukativne aktivnosti u svrhu boljeg razumijevanja i iskorištavanja digitalnih resursa za promociju proizvoda ribarstva i akvakulture na lokalnog razini

Kroz racionalno upravljanje resursima, promociju održivih praksi i implementaciju digitalnih inovacija, plavo gospodarstvo postaje pokretač promjena, smanjujući negativne utjecaje na okoliš i potičući ekonomski rast. Ova integracija, ne samo da doprinosi očuvanju morskih ekosustava, već i osnažuje ribare i gospodarske subjekte na putu prema održivoj budućnosti.

4.5.1.1. Doprinosi promicanju aktivnosti primijenjenog istraživanja i inovacija

Ribarstvo i akvakultura čine temelj održivog plavog gospodarstva u cijeloj sjevernoj Istri (pa tako i na području FLAG-a), a primijenjeno istraživanje i inovacije igraju ključnu ulogu u ovom kontekstu. Promicanje primijenjenih istraživanja i inovacija pridonosi očuvanju morskih ekosustava, razvoju održivih praksi ribolova i akvakulture, diverzifikaciji gospodarstva i unaprjeđenju turističke ponude. Evo kako navedeni čimbenici doprinose:

1. **Očuvanje morskih ekosustava:** Sjeverna Istra obiluje raznolikim morskim ekosustavima, uključujući bogatstvo ribljih vrsta, školjki i rakova. Primijenjeno istraživanje pomaže u boljem razumijevanju ovih ekosustava i identificiranju područja koja su posebno ranjiva. Suradnja s ekolozima i istraživačkim organizacijama, poput Centra istraživanja mora u Rovinju, omogućava usmjeren pristup očuvanju morskog okoliša.
2. **Razvoj održivog ribolova i akvakulture:** Inovacije su ključne za upravljanje ribljim resursima i promicanje selektivnih ribolovnih metoda koje minimiziraju nusproizvode i ne štete ekosustavu. To potiče održivost ribarskih zajednica i promovira praksu održivog ribolova. U kontekstu akvakulture, primijenjene inovacije pridonose razvoju novih metoda uzgoja riba koje smanjuju negativan utjecaj na morski okoliš. Korištenje inovativne opreme koja istovremeno promovira zelene i digitalne aspekte pridonosi održivosti ove industrije. Strategijom se kroz mjeru M 1.1. i M 1.2. potiču inovacije u poslovanju.
3. **Diverzifikacija gospodarstva:** Aktivnosti istraživanja i inovacija potiču raznolikost gospodarskih prilika na FLAG području. To se ostvaruje razvojem novih proizvoda u ribarstvu i akvakulturi te povezanim sektorima/djelatnostima. Ovo otvara nove poslovne prilike i stvara dodatne izvore prihoda za gospodarske subjekte. Osnova ovog pristupa leži

u suradnji lokalnih institucija i mikro, malih i srednjih poduzeća s ciljem stvaranja inovativnog sadržaja na FLAG području, a sve u skladu sa definiranom mjerom M 1.2.

- Održiva turistička ponuda:** Ribarstvo ima ključnu ulogu u turističkoj ponudi sjeverne Istre. Održivost ribarstva i akvakulture osigurava stalnu opskrbu svježim morskim proizvodima koji su od suštinskog značaja za restorane i tržišta. To pridonosi atraktivnosti regije kao turističke destinacije. Stoga, podržavajući inovacije i istraživanja mora, ovaj kontekst doprinosi privlačnosti područja za turiste, a što je dodatno definirano u mjerom M 1.2 i M 2.1.

U konačnici, promicanje primijenjenih istraživanja i inovacija u ribarstvu i akvakulturi na FLAG području osigurava održivost, konkurentnost i očuvanje okoliša, tradicije te potiče raznolikost gospodarstva. Ovaj sveobuhvatan pristup pruža temelje za prosperitet ovih ključnih sektora na sjevernoj obali Istre.

4.5.1.2. Doprinosi promicanju partnerstva između znanstveno-istraživačkih organizacija/institucija i poduzetnika

Partnerstvo između znanstvenih i istraživačkih organizacija te lokalnih poduzetnika u ribarskom sektoru pruža ključne koristi u prijenosu znanja i tehnologije iz akademske zajednice na praktične primjene. Istaknuti istraživači kontinuirano prate najnovije trendove i razvijaju nove tehnike za uzgoj riba i drugih morskih organizama. Ova stručna znanja imaju izvanredan potencijal za unapređenje metoda uzgoja i ulova među lokalnim ribarima i uzgajivačima. Nadalje, istraživači igraju ključnu ulogu u očuvanju morskih ekosustava, provodeći praćenje populacija riba i doprinoseći održivom upravljanju morskim resursima.

Kroz LRSR, potiče se suradnja između znanstvenih institucija i lokalnih ribara, te aktivno uključivanje udruga i lokalne samouprave u edukativne inicijative. Ova suradnja ima za cilj podizanje svijesti o pitanjima očuvanja morskog okoliša, utjecaju ribolova na ekosustav, te implementaciju održivih praksi. Nadalje, s obzirom na sve veći izazov neželjenog ulova, cilj je promocija edukativne aktivnosti koje istražuju prednosti i potencijal prethodno navedenog neželjenog ulova.

Partnerstvo također otvara pristup modernoj opremi i laboratorijima istraživačkih institucija. Lokalni ribari i uzgajivači tako imaju mogućnost iskoristiti sve resurse za unaprjeđenje svojih procesa i usklađivanje s najnovijim standardima.

Nadalje, ovakva suradnja pridonosi obrazovanju i razvoju ljudskih resursa u sektoru ribarstva i akvakulture. Razmjena znanja i iskustava s istraživačima omogućava lokalnim djelatnicima da steknu nove vještine i dublje razumijevanje inovacija u sektoru. Ovo ih čini konkurentnijima na tržištu rada i pridonosi općem unaprjeđenju stručne radne snage u regiji.

Kao rezultat ovih aktivnosti, sektor ribarstva i akvakulture u sjevernoj Istri postaje konkurentniji i održiviji. Poboľšane metode uzgoja i ulova, razvoj inovativnih proizvoda i smanjen negativan utjecaj na okoliš doprinose unaprjeđenju gospodarskog rasta u regiji.

4.5.1.3. Doprinosi promicanju digitalnih proizvoda i platformi kroz promicanje razvoja i primjene digitalnih rješenja

Promocija digitalnih proizvoda i platformi kroz razvoj i primjenu digitalnih rješenja u sektoru ribarstva i akvakulture, s naglaskom na područje FLAG-a, predstavlja priliku za revitalizaciju ovog sektora i stvaranje održivih ekonomskih perspektiva. Ključni element ovog napora leži u poticanju ribara da iskoriste potencijal digitalnih tehnologija za promociju i plasman njihovih proizvoda.

Prva ključna komponenta ovog procesa obuhvaća razvoj internetskih stranica i digitalnih platformi namijenjenih ribarima, na kojima će moći promovirati svoje proizvode. Ove online platforme funkcionalno djeluju kao tržišta za prodaju svježih morskih proizvoda, uključujući ribu, školjke, rakove i druge proizvode, direktno potrošačima. Ovaj direktni kontakt omogućava ribarima da komuniciraju s kupcima, pružaju informacije o dostupnosti proizvoda, cijenama i opcijama dostave.

Pored samih internetskih stranica, promocija uključuje i izradu digitalnih marketinških kampanja koje imaju za cilj promociju proizvoda ribarstva i akvakulture. Korištenjem digitalnog oglašavanja, društvenih medija i e-trgovine, gospodarski subjekti mogu znatno povećati vidljivost svojih proizvoda među potrošačima. Povećana vidljivost putem digitalnih marketinških alata ne samo da pomaže povećati prodaju, već i omogućava širenje tržišta na nove regije i ciljane skupine.

Kako bi se učinkovito koristili digitalnim platformama i marketinškim alatima, ključna je edukacija kako bi se pravilno razumjele mogućnosti korištenja digitalnih resursa za promociju proizvoda.

Navedeno se potiče kroz implementaciju mjere M1.1. koja ima za cilj olakšati pristup prodajnim kanalima i dodatno povećati vidljivost proizvoda ribarstva i akvakulture na području FLAG-a.

Promocija digitalnih proizvoda i platformi pridonosi održivosti sektora jer omogućava ribarima bolje upravljanje njihovim resursima i smanjenje potrebe za velikim flotama i dugim logističkim rutama, čime se smanjuje negativan utjecaj na okoliš. Ova inicijativa, koja je usmjerena na poboljšanje promocije i prodaje, pridonosi očuvanju ribarstva i akvakulture na području sjeverne Istre i njihovoj dugoročnoj održivosti.

5. UPRAVLJANJE, PRAĆENJE I VREDNOVANJE PROVEDBE LRSR

5.1. Opis sposobnosti FLAG-a za provedbu LRSR

5.1.1. Ljudski kapacitet za provedbu LRSR

Na Osnivačkoj skupštini održanoj 08. kolovoza 2016. godine u Novigradu-Cittanova osnovana je Lokalna akcijska grupa u ribarstvu (FLAG) „Pinna nobilis“. 19. kolovoza 2016. godine FLAG je službeno registriran u Registru udruga Republike Hrvatske. FLAG je rezultat zajedničkog nпора 13 osnivača, a koji predstavljaju različite sektore: 6 jedinica lokalne samouprave, 4 predstavnika gospodarskog sektora i 3 udruge civilnog društva, a sve to uz inicijativu Lokalne akcijske grupe „Sjeverna Istra“.

FLAG-om upravlja Skupština koja predstavlja najviše tijelo organizacije. Skupštinu čini 18 članova FLAG-a. Za svakodnevno upravljanje FLAG-om između dviju sjednica Skupštine odgovoran je Upravni odbor koji ima izvršnu i koordinacijsku ulogu te donosi odluke u svojoj domeni. Upravni odbor sastoji se od 7 članova: Predsjednika, Dopredsjednika i pet članova Skupštine.

Prilikom izbora članova Upravnog odbora, Skupština se brine o ravnoteži i zastupljenosti različitih sektora unutar FLAG-a. Osim Predsjednika i Dopredsjednika koji dolaze iz civilnog sektora, ostali članovi sačinjavaju predstavnici javnih i privatnih lokalnih socioekonomskih interesa (predstavnici jedinica lokalne samouprave s naseljima u ribarstvenom području, kao i predstavnici gospodarskog i civilnog sektora). Važno je napomenuti da nijedna interesna skupina u upravljačkoj strukturi ne posjeduje više od 49% glasačkog prava, a što je sukladno

člancima 31. te 33. Uredbe (EU) 2021/1060 kojima je određeno da niti jedna interesna skupina zasebno nema kontrolu nad donošenjem odluka odnosno niti jedna interesna skupina zasebno ne kontrolira odluke o odabiru projekata (operacija) u okviru provedbe LRSR.

FLAG raspolaze ljudskim resursima koji su potrebni za uspješnu provedbu ovog LRSR, a koji obuhvaća članove FLAG-a i stručno osoblje.

5.1.2. Financijski kapacitet za provedbu LRSR

FLAG ostvaruje svoje financiranje iz različitih izvora, koje uključuje između ostalog: članarine, potpore iz ESIF i iz drugih EU izvora (konkretno, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo za razdoblje 2021.-2027. godine, pod Mjerom III.1. "Pripremna pomoć"), iz nacionalnih izvora na regionalnoj i lokalnoj razini i dr.

Trenutno, glavni izvor financiranja FLAG-a obuhvaća potporu iz Mjere III.1. Programa za ribarstvu i akvakulturu RH za razdoblje 2021-2027. godine i financiranje od strane Istarske županije za aktivnosti koje nisu pokrivena pravilima Mjere III.1 i članarine.

U narednom razdoblju, FLAG planira iskoristiti i druge oblike potpora Europske unije za provedbu svojih projekata (npr. programi poput „Erasmus+“, „Interreg“ i sl.).

Za financiranje tekućih troškova i administracije vezane uz provedbu ove strategije, FLAG će se oslanjati na potporu prema regulatornom okviru za provedbu Prioriteta 3. odnosno CLLD-a u okviru PRA 2021.-2027. Financijski plan za provedbu LRSR detaljnije je prikazan u poglavlju 7.

Svi redovni članovi FLAG-a obavezni su plaćati godišnje članarine prema Odluci donesenoj na sjednici Skupštine. Sukladno Odluci Skupštine od 7. prosinca 2022. godine za 2023. godinu, članarine su utvrđene na sljedeći način: Gradovi Umag-Umago i Novigrad-Cittanova 3.590,00 EUR, Grad Buje-Buie i Općina Brtonigla-Verteneglio 930,00 EUR, dok članovi iz Općina Grožnjan-Grisignana i Oprtalj-Portole plaćaju 133,00 EUR, budući da se ne radi o obalnim jedinicama lokalne samouprave.

Ovisno o svojoj kategoriji, organizacije će platiti članarine kako slijedi: obrti, mala i mikro poduzeća - 14,00 EUR, civilni sektor - 7,00 EUR, srednja poduzeća - 40,00 EUR, velika poduzeća - 67,00 EUR, te javna poduzeća i javne ustanove - 80,00 EUR. Sukladno navedenom, planira se ukupni godišnji prihod od članarina u iznosu od 9.446,00 EUR. Osim toga, očekuje se financiranje iz EU izvora u iznosu od 2.500.000,00 EUR za provedbu ove LRSR-a, kao i dodatna sredstva od 300.000,00 EUR za programe međunarodne suradnje i projekte iz ESIF.

FLAG trenutno koristi prihode iz članarina za predfinanciranje aktivnosti unutar Mjere III.1. U slučaju dodatnih potreba, razmotrit će se opcija angažiranja poslovne banke radi osiguranja dodatnih sredstava. Tijekom razdoblja 2014. do 2020. godine, FLAG je koristio kreditna sredstva poslovne banke u iznosu od 55.000,00 EUR putem revolving kredita, a namjera je nastaviti koristiti tu kreditnu liniju za predfinanciranje budućih troškova prema potrebi. Konkretni iznosi potrebni za provedbu LRSR bit će definirani godišnje u sklopu Godišnjeg akcijskog plana za provedbu LRSR. Ovi iznosi prilagođavati će se prema godišnjem napretku i praćenju provedbe LRSR. Planirani prihodi i rashodi za razdoblje od 2023. do 2029. godine prikazani su u Tablici 15. u Poglavlju 7. Financijski plan provedbe LRSR.

5.1.3. Iskustvo u provedbi CLLD pristupa u programskom razdoblju 2014.-2020.

FLAG je, sa provedbom natječaja, krenuo u 2019. godini te je, zaključno sa 2023. godinom, raspisao ukupno 14 natječaja čime je odobreno projekata ukupne vrijednosti 1.495.809,75 EUR.

Prvi natječaj za podmjernu 1.1.1. „Ulaganje u jačanje konkurentnosti mikro, malih i srednjih poduzeća u sektoru ribarstva i povezanih aktivnosti“ objavljen je 25.04.2019. godine čime je FLAG „Pinna nobilis“ postao prvi FLAG koji je objavio natječaj za lokalne dionike u RH. Na natječaj su pristigle 3 projektne prijave, od čega je za jednu donesena Odluka o odbijanju, te dvije Odluke o odabiru projekta.

Za podmjernu 2.3.1. „Potpora za aktivnosti promocije, marketinga i očuvanja ribarske tradicije i baštine ribarstvenog područja FLAG-a“ prvi natječaj je objavljen dana 23.09.2019. godine. U sklopu predmetnog natječaja bilo je raspoloživo ukupno 270.447,94 EUR, te je u konačnici odobren ukupan iznos potpore u iznosu od 163.450,13 EUR. Zaprimljene su ukupno tri projektne prijave, te je za iste donesena Odluka o odabiru projekta.

Natječaj za podmjernu 3.1.1. „Potpora za edukativne aktivnosti podizanja ekološke svijesti i uključivanja u čišćenje luka, mora, priobalja i podmorja“ objavljen je također u 2019. godini, točnije 27.11.2019. godine. Sukladno objavljenom natječaju ukupan iznos raspoloživih sredstava bio je 106.175,86 EUR, te su zaprimljene dvije projektne prijave koje su ocjenjene pozitivno, a za što su izdane Odluke o odabiru projekta.

Dana 03.11.2020. objavljen je četvrti natječaj iz LRSR FLAG-a za podmjernu 4.2.1. „Potpora za aktivnosti usmjerene podizanju svijesti građana o potrošnji i konzumaciji ribe i drugih morskih organizama“ po kojem je iznos raspoloživih sredstava za financiranje bio 220.681,88 EUR. Na navedeni natječaj pristiglo je 7 projektnih prijava koje su ujedno i odobrene za financiranje, te je odobren ukupan iznos potpore od 261.768,27 EUR.

Peti natječaj objavljen od strane FLAG-a odnosi se na podmjernu 1.1.1. „Ulaganje u jačanje konkurentnosti mikro, malih i srednjih poduzeća u sektoru ribarstva i povezanih aktivnosti“, a objavljen je 28.2020. godine, gdje je postupak odabira projekata proveden u 2021. godini. Iznos raspoloživih sredstava unutar navedene podmjere bio je 80.132,72 EUR te je po završetku pregleda i ocjene projektnih prijava odobren iznos potpore od 20.146,00 EUR budući da je na navedeni natječaj pristigla jedna projektna prijava.

Natječaj za podmjernu 2.2.1. „Potpora aktivnostima pokretanja, razvoja i unapređenja dodatnih sadržaja na FLAG području“ objavljen je također u 2020. godini gdje je zaprimljeno 5 projektnih prijava koje su pozitivno ocjenjene i u konačnici odobrene za financiranje. Sukladno natječaju, ukupan iznos raspoloživih sredstava iznosio je 440.729,98 EUR, a odobreni iznos za potporu je 496.156,35 EUR.

U četvrtom kvartalu 2021. godine objavljeno je sveukupno četiri natječaja, i to podmjera 1.1.2, 1.1.1., 2.2.1 i 2.3.1. Ukupno raspoloživa sredstva javne potpore za sufinanciranje Podmjere 1.1.2. iznosila je 90.605,00 EUR. U okviru podmjere 1.1.2. zaprimljena je jedna projektna prijava koja je ocjenjena pozitivno te je odobren iznos potpore od 14.095,05 EUR.

U okviru podmjere 1.1.1. ukupan iznos raspoloživih sredstva bio je 40.000,00 EUR, pristigla je jedna projektna prijava koja je rezultirala odustajanjem od strane Korisnika.

Dana 03.11.2021. godine FLAG „Pinna nobilis“ objavljuje 9. FLAG natječaj iz LRSR FLAG-a za Podmjernu 2.2.1. „Potpora aktivnostima pokretanja, razvoja i unapređenja dodatnih sadržaja na FLAG području“. Ukupno raspoloživa sredstva javne potpore za sufinanciranje Podmjere 2.2.1. iznosi 105.774,15 EUR. Dana 13. veljače 2023. godine FLAG „Pinna nobilis“ objavljuje izmjenu FLAG natječaja za Podmjernu 2.2.1. iz LRSR FLAG-a u dijelu raspoloživih sredstava FLAG natječaja. Raspoloživa sredstva za predmetni FLAG natječaj mijenjaju se na 180.654,97 EUR. Na navedenu podmjernu zaprimljene su dvije projektne prijave koje su ujedno i odobrene za financiranje. Ukupno odobreni iznos potpore iznosi 153.158,80 EUR.

Za podmjernu 2.3.1. navedena ukupno raspoloživa sredstva bila su 64.606,50, pristigle su dvije projektne prijave koje su ocjenjene pozitivno te je odobreni iznos sredstava u okviru podmjere bio 64.673,34 EUR.

U 2022. godini FLAG je raspisao natječaj za podmjeru 1.1.2. unutar koje je definiran ukupan iznos raspoloživih sredstava od 76.533,29 EUR. Na natječaj je pristigla jedna projektna prijava za koju je izdana Odluka o financiranju, te je u konačnici ukupno odobreni iznos potpore 13.322,05 EUR.

Natječaj za podmjeru 3.1.1. objavljen je u drugom kvartalu 2022. godine unutar kojeg je propisan iznos raspoloživih sredstava od 53.426,25 EUR. Unutar roka za podnošenje prijave zaprimljene su 2 projektne prijave koje su ocjenjene pozitivno te je izdana odluka o sufinanciranju, a za što je odobrena ukupna potpora od 53.514,88 EUR.

Zadnja dva objavljena natječaja od strane FLAG-a odnose se na podmjeru 1.1.1. i objavljena su u drugom kvartalu 2022. godine. Trinaesti natječaj koji je objavljen u travnju 2022. imao je alokaciju u iznosu od 30.244,03 EUR. Na natječaj je pristigla jedna projektna prijava za koju je donesena Odluka o odabiru ukupne potpore u iznosu od 14.758,78 EUR.

Posljednji, četrnaesti natječaj, objavljen za podmjeru 1.1.1. imao je alokaciju u iznosu od 39.807,05 EUR. Na natječaj su pristigle 2 projektne prijave za što je donesena 1 Odluka o financiranju i 1 Odluka o odbijanju. Sukladno Odluci o financiranju ukupna zatražena potpora iznosi 12.030,41 EUR.

Tablica 10. Rezultati provedbe LRSR u razdoblju 2014.-2020.

CILJ	Mjera	Odobreno/ Dodijeljeno
CILJ 1 Ojačati konkurentnost i održivost gospodarskih subjekata te poticati mlade na razvoj poduzetničkih inicijativa u sektoru ribarstva, akvakulture i povezanih aktivnosti	Podmjera 1.1.1. Ulaganje u jačanje konkurentnosti mikro, malih i srednjih poduzeća u sektoru ribarstva i povezanih aktivnosti	60.351,46 EUR
	Podmjera 1.1.2. Ulaganje u jačanje konkurentnosti mikro, malih i srednjih poduzeća koja se bave akvakulturom	31.133,34 EUR
	Podmjera 1.2.1. Potpora mladim ribarima za kupnju prvog ribarskog plovila	0,00 EUR
CILJ 2 Osigurati diversifikaciju ponude kroz ulaganja u sinergiju ribarstva i turizma, te očuvanja ribarske tradicije i baštine u svrhu jačanja prepoznatljivosti FLAG područja	Podmjera 2.2.1. Potpora aktivnostima pokretanja, razvoja i unapređenja dodatnih sadržaja na FLAG području	741.829,55 EUR
	Podmjera 2.3.1. Potpora za aktivnosti promocije, marketinga i očuvanja ribarske tradicije i baštine ribarstvenog područja FLAG-a	237.976,48 EUR
CILJ 3 Zaštititi i očuvati bioraznolikost FLAG područja te unaprijediti stanje okoliša	Podmjera 3.1.1. Potpora za edukativne aktivnosti podizanja ekološke svijesti i uključivanja u čišćenje luka, mora, priobalja i podmorja	113.019,38 EUR
CILJ 4 Povećanje konzumacije ribe i ribljih proizvoda na području FLAG-a	Podmjera 4.2.1. Potpora za aktivnosti usmjerene podizanju svijesti građana o potrošnji i konzumaciji ribe i drugih morskih organizama	311.499,54 EUR
UKUPNO		1.495.809,75 EUR

Iz navedenog razvidno je da stručno osoblje FLAG-a posjeduje bogato iskustvo u implementaciji CLLD pristupa, a isto tako ističe predanost kontinuiranom obrazovanju u tom području kako bi osiguralo uspješnu provedbu CLLD pristupa tijekom programskog razdoblja od 2014. do 2020. godine. Također, stručno osoblje se aktivno angažira u raznim informativnim sastancima, radionicama i događanjima koje organizira Ministarstvo poljoprivrede, Uprava ribarstva, te drugi relevantni akteri ribarske politike i politike integriranog teritorijalnog lokalnog razvoja koji vodi lokalna zajednica.

5.2. Opis postupaka pripreme natječaja i odabira projekta na FLAG razini

Način odabira projekata na razini FLAG-a i drugi ključni aspekti biti će detaljno definirani internim procedurama FLAG-a koje odobrava nadležno tijelo te u cilju osiguravanja nepristranosti i transparentnosti biti će iscrpno opisani u službenom natječaju FLAG-a. Postupak odabira projekata, priprema i objava FLAG natječaja mora biti usklađen s važećom LRSR i nacionalnom regulatornom okviru za provedbu CLLD-a u PRA. U nastavku su navedena osnovna pravila dodjele sredstava, koja će biti detaljno razrađena u općem aktu FLAG-a. Ova pravila obuhvaćaju opće smjernice za dodjelu sredstava, postupke administrativne provjere i ocjenjivanja prijave, proces donošenja odluka o prihvaćanju ili odbijanju projekata, mehanizme za podnošenje prigovora te mjere za prevenciju sukoba interesa.

5.2.1. Opća pravila postupaka za odabir projekta na FLAG razini

Javna potpora projektima u okviru provedbe LRSR će se provoditi putem FLAG natječaja koji će se raspisivati za mjere navedene u LRSR.

Zaposlenici i drugo osoblje FLAG-a, uključujući vanjske suradnike i volontere (u daljnjem tekstu: FLAG administratori) pripremaju potrebnu dokumentaciju i tekst FLAG natječaja koji mora sadržavati najmanje sljedeće: predmet, svrhu i iznos raspoloživih sredstava, uvjete prihvatljivosti korisnika, uvjete prihvatljivosti projekta, uvjete prihvatljivosti troškova, kriterije odabira projekata, rok provedbe projekta, prihvatljive troškove (ako je primjenjivo), neprihvatljive troškove, detaljni postupak odabira projekata, visinu i intenzitet potpore sa jasno definiranim kriterijima za uvećanja, ako je primjenjivo, način, uvjete i rokove podnošenja prijave projekta, rokove i način podnošenja prigovora, kontakt podatke te popis priloga i obrazaca. Natječajem će se propisati dokumentacija koju je potrebno dostaviti u svrhu dokazivanja uvjeta prihvatljivosti.

Tekst FLAG natječaja zajedno s priložima i obrascima, kao i eventualne izmjene, ispravke ili poništenja odobrava Upravni odbor FLAG-a. Nakon odobravanja konačnog teksta FLAG natječaja zajedno s priložima i obrascima od strane Upravnog odbora FLAG-a, FLAG iste objavljuje na vlastitoj mrežnoj stranici i, po potrebi, na mrežnim stranicama članova FLAG-a. Javnost se može izvijestiti preko tiskanih i drugih medija na lokalnoj i regionalnoj razini.

FLAG ima pravo izmijeniti i/ili ispraviti i/ili poništiti FLAG natječaj sukladno nacionalnom regulatornom okviru za provedbu CLLD-a u PRA 2021.-2027.

FLAG može pomoći u pripremi projekata u vidu edukacija, informativnih radionica, treninga ili savjetovanja, ali je zabranjeno pisanje projekata, pripremanje natječajne dokumentacije i obrazaca za projekte koji se planiraju prijaviti na objavljene FLAG natječaje.

Kako bi bio prihvatljiv korisnik mora zadovoljiti uvjete prihvatljivosti i poštivati propisane obveze za pojedinu mjeru sukladno odobrenoj LRSR i FLAG natječaju. Uvjeti prihvatljivosti i obveze korisnika kao i uvjeti prihvatljivosti projekta propisuju se FLAG natječajem. FLAG

natječajem propisuje se i detaljan postupak prijave i broj prijava koje korisnik može podnijeti na FLAG natječaj za provedbu mjere tijekom jednog FLAG natječaja.

Ukoliko dvije ili više projektnih prijava u okviru istog FLAG natječaja budu imale jednak broj bodova, nakon izvršenog rangiranja sukladno kriterijima za odabir projekta, provoditi će se rangiranje prijava projekata prema vremenu prijave na natječaj.

5.2.2. Faze u postupku odabira projekata na FLAG razini

Postupak odabira projekata se provodi na FLAG razini i sastoji se od sljedećih faza:

1. faza: Administrativna kontrola projekata (Analiza 1),
2. faza: Ocjenjivanje projekata (Analiza 2),
3. faza: Odabir projekata od strane Upravnog odbora FLAG-a
4. faza: Prigovori na odluke FLAG-a.

1. faza: Administrativna kontrola projekata (Analiza 1)

FLAG administratori obavljaju administrativnu kontrolu prijava projekata pristiglih po objavljenom FLAG natječaju. Prilikom administrativne kontrole projektnih prijava FLAG administratori utvrđuju pravovremenost i potpunost prijave te prihvatljivost korisnika i osnovnih uvjeta prihvatljivosti projekta (npr. provodi li se projekt na ribarstvenom području FLAG-a i dr.).

2. faza: Ocjenjivanje projekata (Analiza 2)

Cilj faze ocjenjivanja projekata je provjeriti prihvatljivost projekta sukladno uvjetima iz odobrene LRSR i FLAG natječaja, sukladnost s kriterijima odabira te dodjela bodova, prihvatljivost troškova i iznosa troškova sukladno LRSR i FLAG natječaju, intenzitet i iznos javne potpore, a sve to zavisno o mjeri. Ukoliko ocjenjivanje projekata ne bude dodijeljeno FLAG administratorima isto će obavljati Ocjenjivački odbor FLAG-a (u daljnjem tekstu: OO FLAG-a) koje imenuje Upravni odbor. Članovi OO FLAG-a imaju i svoje zamjenike koje je moguće aktivirati u slučaju sukoba interesa. FLAG administratori ili članovi OO FLAG-a vrše ocjenjivanje projekata putem kontrolnih listi za ocjenjivanje projekata u kojima pojašnjavaju provjerene kriterije i dodijeljene bodove. Po završetku ocjenjivanja formira se rang-lista sukladno ostvarenim bodovima, prednost na rang-listi imaju projekti s ostvarenim većim brojem bodova.

3. faza: Odabir projekata od strane Upravnog odbora FLAG-a

U trećoj fazi Upravni odbor FLAG-a (u daljnjem tekstu: UO FLAG-a), na temelju rang-liste, donosi Odluku o odabiru projekta ili Odluku o odbijanju projekta. Prilikom odlučivanja o odabiru/odbijanju projekata osigurati će se da niti jedna pojedinačna interesna skupina zasebno nema kontrolu nad donošenjem odluka. FLAG će pismenim putem uz obrazloženje obavijestiti svakog prijavitelja o rezultatima provedenog postupka odabira projekta.

4. faza: Prigovori na odluke FLAG-a

Korisnik koji smatra da su postupanjem FLAG-a u postupku odabira projekta povrijeđena njegova prava, može radi zaštite izjaviti prigovor zbog:

- povrede postupka opisanog u dokumentaciji poziva;
- povrede načela jednakog postupanja, načela zabrane diskriminacije, načela transparentnosti, načela zaštite osobnih podataka, načela razmjernosti, načela sprječavanja sukoba interesa te načela tajnosti postupka dodjele bespovratnih sredstava.

Prijavitelj izjavljuje prigovor Komisiji za rješavanje prigovora u postupku odabira projekata. Postupak i rokovi podnošenja prigovora definirani su FLAG natječajem u skladu s nacionalnom regulativom za provedbu CLLD-a u PRA.

Rezultati provedenog FLAG natječaja nakon pravomoćnosti svih Odluka objavit će se na mrežnoj stranici FLAG-a. Objava uključuje najmanje sljedeće podatke: naziv nositelja projekta, naziv projekta i njegov kratak opis, dodijeljeni broj bodova, intenzitet i iznos potpore.

5.2.3. Mjere za izbjegavanje sukoba interesa i način postupanja u slučaju prijave FLAG-a na javni poziv

Postupak odabira projekata na FLAG razini u okviru provedbe LRSR mora biti nepristran i transparentan. FLAG mora osigurati nepristranost i transparentnost te spriječiti bilo kakvu mogućnost pojave sukoba interesa u postupku odabira projekata prijavljenih na FLAG natječaje. Mehanizmi sprječavanja sukoba interesa u postupku odabira projekata definirati će se internim procedurama FLAG-a koje odobrava nadležno tijelo.

Sukob interesa ne postoji ako osoba koja sudjeluje u postupku odabira projekata, kao i ovlaštena osoba za zastupanje pravne osobe koja sudjeluje u postupku odabira projekata, nije osobno, kao niti članovi njegove obitelji (bračni ili izvanbračni drug, dijete ili roditelj) sljedeće:

- član, član upravnog ili bilo kojeg drugog tijela ili čelnik upravnog tijela korisnika niti bilo koje druge fizičke/pravne osobe povezane na bilo koji način s korisnikom (partnerski odnos u provedbi projekta i sl.) i
- u odnosu na korisnika (nositelja projekta i partnera u projektu) ima bilo kakav materijalni ili nematerijalni interes, nauštrb javnog interesa i to u slučajevima obiteljske povezanosti, ekonomskih interesa ili drugog zajedničkog interesa.

Osobe koje sudjeluju u postupku odabira projekata moraju biti upoznate s popisom korisnika (nositelja projekta i partnera u projektu) koji su se prijavili na FLAG natječaj. Ukoliko osobe ne izjave potencijalni sukob interesa one potpisuju obrazac „Izjava o nepristranosti i povjerljivosti“ kojom se potvrđuje da se niti one niti članovi njihovih obitelji ne nalaze u sukobu interesa. Istom izjavom osoba potvrđuje i da nema osobnih interesa kojima može utjecati na nepristranost prilikom postupka odabira projekata i da će u postupku odabira projekata postupati časno, pošteno, savjesno, odgovorno i nepristrano čuvajući povjerljivost podataka i informacija te vlastitu vjerodostojnost i dostojanstvo.

U slučaju saznanja da se nalazi u sukobu interesa, osoba koja sudjeluje u postupku odabira projekata obvezna je o tome odmah izvijestiti ostale sudionike i FLAG te pisanim putem zatražiti izuzimanje iz daljnjeg postupka u vezi s projektom na koji se odnosi utvrđeni sukob interesa. Osoba ispunjava i potpisuje obrazac „Izjava o postojanju sukoba interesa“. U toj situaciji FLAG izuzima takvu osobu iz daljnjeg postupanja kod predmetnog projekta.

U slučajevima kada je FLAG prijavitelj (nositelj projekta ili partner u projektu), cjelokupni postupak odabira projekata se mora provesti na način da ne dovodi FLAG u povlašteni položaj u odnosu na druge korisnike. Administrativnu kontrolu i vrednovanje/ocjenjivanje projekta moraju provesti osobe koje su u potpunosti neovisne od FLAG-a.

5.3. Opis praćenja i vrednovanja provedbe LRSR

U ovom su poglavlju opisane metodologije praćenja i vrednovanja provedbe LRSR s ciljem identifikacije problema i poteškoća, nadzora nad ostvarenjem rezultata LRSR i provedenih mjera te opće ocjene o učinkovitosti provedbe LRSR i njenom utjecaju na FLAG područje.

Opipljivi rezultati praćenja i vrednovanja provedbe su:

- Završno izvješće o provedbi LRSR te
- Izvješće o vrednovanju provedbe LRSR

Završno izvješće o provedbi LRSR i Izvješće o vrednovanju provedbe LRSR će biti izrađeni na kraju programskog razdoblja i služiti će kao temelj za izradu LRSR za sljedeće programsko razdoblje.

Mehanizmi praćenja i vrednovanja LRSR su podijeljeni na dvije razine: **Praćenje provedbe LRSR** i nadzor nad provedbom te **Vrednovanje učinka LRSR**.

FLAG će osposobljavati kapacitete za provedbu samoprocjene i vrednovanja, po potrebi će provesti edukacije za svoje članove i vanjske stručnjake.

Praćenje provedbe LRSR obuhvaća kontinuirano praćenje, mjerenje učinaka provedbe strategije, pokazatelja (indikatora) za ocjenu uspješnosti i učinkovitosti projekata i rada FLAG-a. Kontinuirano praćenje provedbe LRSR sastavni je dio redovnih aktivnosti FLAG-a. Temeljem Statuta, FLAG godišnje izvještava tijela FLAG-a o provedbi LRSR i radu FLAG-a. Praćenje i vrednovanje provedbe LRSR provoditi će se koristeći regulatorni okvir za praćenje i ocjenu učinka (MEF, *eng. Monitoring and evaluation framework*) temeljem Uredbe o zajedničkim odredbama (EU) br. 2021/1060 te pratećeg okvira za praćenje i vrednovanje provedbe EFPPA/PRA 2021.-2027.

Za provođenje praćenja provedbe LRSR, FLAG će uspostaviti sustav za prikupljanje podataka o korisnicima i projektima od trenutka raspisivanja natječaja pa sve do odobrenja projekata i njihove provedbe. Ovaj sustav će sadržavati informacije o odobrenim i odbijenim projektima po natječajima, uključujući podatke o korisnicima, vrsti ulaganja, iznosu ulaganja, stupnju provedbe i druge relevantne informacije. Također će biti opremljen mehanizmom praćenja temeljenim na indikatorima (pokazateljima) LRSR kako bi se pratila usklađenost s postavljenim ciljevima, a podaci će biti kategorizirani prema vrstama korisnika, lokacijama provedbe i drugim relevantnim faktorima. Plan će sadržavati i sustav praćenja pokazatelja dodane vrijednosti CLLD-a putem rada FLAG-a (tekući rad i animacija) kao i putem provedbe LRSR na razini operacija (projekata), a koji su osnova za vrednovanje (evaluaciju).

FLAG će provedbu LRSR pratiti i na razini postizanja ciljeva identificiranih u LRSR putem Plana praćenja pokazatelja (koji sadrži pokazatelje LRSR te dodane vrijednosti CLLD-a, kada budu formirani s nacionalne razine, terminski plan te zadaće) putem kojih će pratiti rad FLAG-a i provedba LRSR u cjelini. Projekti odnosno operacije imati će zajedničke pokazatelje prema kojima će se podatci prikupljati. Temeljem Plana praćenja pokazatelja, FLAG će uspostaviti sustav izvješćivanja kvantitativnih i kvalitativnih elemenata potrebnih za praćenje operacija odnosno projekata za provedbu mjera FLAG-a te o istima izvješćivati Upravljačko tijelo putem izvješća na godišnjoj razini.

Praćenje provedbe LRSR i nadzor nad provedbom			
CILJ	AKTIVNOST	ROK	ZADUŽENJE
Pravilna i pravovremena provedba aktivnosti identificiranih unutar LRSR	Praćenje provedbe akcijskog plana i bilježenje nepravilnosti Analiza utroška proračunskih sredstava Broj prijavljenih projekata, vezani podaci i analitika prijavljenih projekata, analiza doprinosa	Godišnje	Stručna služba FLAG-a i nadležno tijelo FLAG-a koji potvrđuje/usvaja završne dokumente

	projekata ciljevima i pokazateljima LRSR, Pravovremenost i obujam provedbe planiranih aktivnosti te objave FLAG natječaja Praćenje aktivnosti animacije		
	Prilagodbe u provedbi akcijskog plana (jesu li u roku provedeni planirani natječaji i druge aktivnosti)		
	Praćenje indikatora		
	Godišnje izvješće o provedbi LRSR		
	Završno izvješće o provedbi LRSR		

Vrednovanje služi za ocjenu kvalitete postignuća projekata financiranih putem LRSR i njihovog utjecaja na postignuće rezultata. Vrednovanje će se vršiti za svaki pojedini natječaj, pri čemu će rezultati poslužiti kao temelj za eventualne izmjene u LRSR na razini mjera ovisno o postignućima u prvim pozivima.

Vrednovanje podrazumijeva primjenu mehanizma interne kontrole i vanjske kontrole provedbe LRSR kako bi se utvrdila razina uspješnosti strategije, odnosno sukladnost realizirane provedbe u odnosu na planirano. Vrednovanje provedbe strategije provodi se u dvije razine **interno i vanjsko vrednovanje** provedbe LRSR.

Interno vrednovanje provodi se za svaki poziv na razini svake godine, ako primjenjivo, odnosno po završetku provedbe projekata, pri čemu će rezultati poslužiti kao temelj za izmjenu LRSR. Interno vrednovanje provodi FLAG.

FLAG će, u svoj redovni rad, uključiti aktivnosti animacije povezane sa praćenjem i vrednovanjem LRSR, a kako bi mogao sumirati postignute rezultate i njihove doprinose na godišnjoj razini, te temeljem provedenih analiza, djelovati u narednoj godini implementacije LRSR.

FLAG će, uz navedeno, izraditi Plan vrednovanja (evaluacije) LRSR koji bi trebao odgovoriti najmanje na sljedeća pitanja: Koji su ciljevi FLAG-a za vrednovanje LRSR?; Procjena dodane vrijednosti CLLD-a; Elementi upravljanja i koordinacije za rad FLAG-a i proces provedbe LRSR; Posebne teme LRSR ili teme koje FLAG želi ocijeniti zatim podatci potrebni za vrednovanje LRSR (što je povezano s Planom pokazatelja i njihova praćenja) te koji su alati i metode koje će koristiti, rokovi vrednovanja i relevantne prekretnice kao i pristup priopćavanju aktivnosti/nalaza vrednovanja javnosti te koji su resursi potrebni.

Vanjsko vrednovanje provodi se na kraju programskog razdoblja, analizom dokumenata LRSR, godišnjih izvješća, provedbom razgovora s korisnicima i lokalnim partnerstvom. Za provedbu vanjskog vrednovanja FLAG može angažirati vanjske stručnjake.

Vanjsko vrednovanje uključuje analizu dokumenata LRSR, godišnjih izvješća, razgovore s korisnicima i lokalnim partnerstvom i dr. metode.

Isto tako, FLAG će sudjelovati u svakom vrednovanju CLLD-a ili PRA koje će se provoditi sa nacionalne razine.

Vrednovanje provedbe LRSR			
CILJ	AKTIVNOST	ROK	ZADUŽENJE

Ocijeniti kvalitetu provedbe LRSR, postignuće ciljeva, rezultata i ukupni učinak na FLAG područje	Analiza godišnjih izvješća o provedbi LRSR-a i baze podataka – provjera rezultata i učinaka projekata; Doprinos LRSR-a PRA i CLLD-u i primjena načela CLLD-a u radu FLAG-a	Godišnje – po završetku provedbe projekta	Stručna služba FLAG-a, vanjski stručnjaci (po potrebi) i Upravni odbor FLAG-a
	Izvešće o vrednovanju provedbe LRSR.	Vanjsko vrednovanje - na kraju razdoblja Interno vrednovanje - na razini svake godine, po završetku provedbe projekta	

Pokazatelji rezultata za mjerenje učinka provedbe LRSR-a podijeljeni su na pokazatelje koji se planiraju ostvariti na FLAG području. Osnovna (polazna) vrijednost pokazatelja je 0 i odnosi se na 2023. godinu, a ostvarena vrijednost predstavlja vrijednost koja se planira ostvariti do 2029. godine, u skladu sa Programom. U nastavku, u Tablici 11., je prikazan doprinos obaveznim pokazateljima rezultata za provedbu CLLD-a za Prioritet 3. PRA 2021.-2027. **Napomena:** Prikaz svih pokazatelja na razini mjera LRSR-a, navedeni su u poglavlju opisa ciljeva i mjera za provedbu LRSR (Poglavljje 4.2).

Tablica 11. Doprinos LRSR pokazateljima rezultata za Prioritet 3. PRA 2021.-2027.

Pokazatelj ostvarenja	Polazišna vrijednost (2023.)	Ciljana vrijednost (2029.)	Pojašnjenje pokazatelja
CR 07 Očuvana radna mjesta	0	3,8	Pretpostavka je da će u novom programskom razdoblju biti očuvana radna mjesta za četiri djelatnika zaposlena na pola radnog vremena te šest djelatnika zaposlena na sezonski ili povremeni rad
CR 13 Aktivnosti suradnje među dionicima	0	10	Pretpostavka je provođenje devet suradnji među dionicima na FLAG području u razdoblju 2023-2027

6. AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRSR

6.1. Akcijski plan provedbe LRSR i procjena broja projekata u programskom razdoblju

Akcijski plan prikazuje gantogram planiranog tijeka implementacije mjera za postizanje očekivanih rezultata strateških ciljeva, u programskom razdoblju 2021.-2027., s provedbom do 2029. godine. Akcijski plan ujedno sadrži i planirani broj projekata (operacija) u navedenom programskom razdoblju, za čije se prikupljanje planiraju otvoriti natječaji FLAG-a za provedbu LRSR. Prema akcijskom planu, FLAG planira objaviti ukupno 9 natječaja, zaključno sa 2027. godinom, a čije se zadnje isplate očekuju najkasnije do kraja 2029. godine. Objava prvih

natječaja planirana je u prvoj polovici 2024. godine za Mjeru 1.1. i Mjeru 1.2. Navedeni plan provedbe LRSR je indikativan te je podložan promjenama ovisno o potrebama područja. Za potrebe izrade navedene procjene FLAG je proveo javne radionice, individualne konzultacije i online prikupljanje projektnih ideja. Na provedenim radionicama podijelio zainteresiranim stranama obrasce projektnih ideja sukladno kojima su utvrđene potrebe područja (obrasci projektnih ideja zajedno s uputama za ispunjavanje i dostavu objavljeni su i na Internet stranici FLAG-a). Također navedena procjena provedena je na temelju iskustva stručnog osoblja iz provedbe u prethodnom razdoblju 2014–2020.

Tablica 12. Akcijski plan provedbe LRSR

Mjere LRSR	Broj FLAG natječaja							
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupno
<i>M 1.1: Inovativno, prepoznatljivo i konkurentno ribarstvo/akvakultura</i>	n/a	1	0	1	1	0	0	3
<i>M 1.2: Razvoj prepoznatljivog diversificiranog plavog gospodarstva na području FLAG-a</i>	n/a	1	0	1	1	0	0	3
<i>M 2.1. Jačanje kohezije i integracije lokalne zajednice</i>	n/a	0	1	1	1	0	0	3
UKUPNO	n/a	2	1	3	3	0	0	9

Za potrebe izrade ove LRSR i procjene broja projekata za vrijeme programskog razdoblja, kako je prethodno spomenuto, FLAG je proveo radionice i individualne konzultacije na kojima su utvrđeni problemi i potrebe područja. Na provedenim radionicama i sukladno prikupljenim obrascima uočeni su različiti projekti koje je FLAG uvažio sukladno usklađenosti s identificiranim potrebama područja, vrijednosti projekta i mogućnosti realizacije putem LRSR. S obzirom na tablicu akcijskog plana provedbe LRSR i iskustvo koje FLAG ima, s obzirom na provedbu projekata u prethodnom razdoblju, procjenjuje se da će se financirati 23 projekata u novom programskom razdoblju 2021.-2027.

Tablica 13. Planirani broj projekata u programskom razdoblju

Mjere LRSR	Broj projekata na FLAG području							
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	Ukupno
<i>M 1.1: Inovativno, prepoznatljivo i konkurentno ribarstvo/akvakultura</i>	n/a	3	0	3	1	0	0	7
<i>M 1.2: Razvoj prepoznatljivog diversificiranog plavog gospodarstva na području FLAG-a</i>	n/a	3	0	3	3	0	0	9
<i>M 2.1. Jačanje kohezije i integracije lokalne zajednice</i>	n/a	0	3	3	1	0	0	7
UKUPNO	n/a	6	3	9	5	0	0	23

7. FINANCIJSKI PLAN PROVEDBE LRSR

Financijski plan FLAG-a sastoji se od dvije tablice. U prvoj tablici prikazan je financijski plan, odnosno odnos financijskih sredstava predviđenih u LRSR. Raspodjela financijskih sredstava prikazana je po ciljevima i mjerama, te za tekuće troškove i troškove animacije (upravljanje provedbom LRSR). Proračun troškova napravljen je po metodi odozdo prema gore, odnosno na temelju razvojnih potreba te iskazanih potreba korisnika tijekom izrade LRSR.

Tijekom programiranja potreba prema mjerama, FLAG se vodio i visinom propisanog intenziteta potpora, koja varira od 50% do 100%. Sukladno navedenom, financijska potreba realizacije LRSR treba se promatrati i kroz vlastita sredstva korisnika FLAG natječaja. Važno je napomenuti kako će se navedeni iznosi alokacije potpore po mjerama i po godinama izmijeniti nakon odobrenja LRSR i dodjele potpore od strane Upravljačkog tijela.

Tablica 14. Financijski plan provedbe LRSR

Cilj/mjera	Fin. alokacija (EUR)	Udio u ukupnoj alokaciji (u %)
SC 1: Razvoj i promicanje Plave ekonomije i ljudskih potencijala za nova i održiva radna mjesta	1.109.933,40	49%
<i>M 1.1: Inovativno, prepoznatljivo i konkurentno ribarstvo/akvakultura</i>	271.820,43	12%
<i>M 1.2: Razvoj prepoznatljivog diversificiranog plavog gospodarstva na području FLAG-a</i>	838.112,98	37%
SC 2: Povećanje kvalitete života i očuvanje resursa u lokalnoj zajednici	588.944,25	26%
<i>M 2.1: Jačanje kohezije i integracije lokalne zajednice</i>	588.944,25	26%
TEKUĆI TROŠKOVI I TROŠKOVI VOĐENJA	566.292,55	25%
UKUPNO LRSR	2.265.170,21	100%

Tablica 15. Financijski plan provedbe LRSR po godinama

Mjere LRSR	Raspored sredstava po godinama (%)							Ukupno za cijelo programsko razdoblje po intervenciji
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
<i>M 1.1: Inovativno, prepoznatljivo i konkurentno ribarstvo/akvakultura</i>	n/a	6,86%	0,00%	3,43%	1,71%	0,00%	0,00%	12,00%
<i>M 1.2: Razvoj prepoznatljivog diversificiranog plavog gospodarstva na području FLAG-a</i>	n/a	16,00%	0,00%	14,00%	7,00%	0,00%	0,00%	37,00%
<i>M 2.1: Jačanje kohezije i integracije lokalne zajednice</i>	n/a	0,00%	12,00%	8,00%	6,00%	0,00%	0,00%	26,00%
Tekući troškovi i troškovi vođenja	n/a	3,20%	4,50%	4,50%	4,50%	4,50%	3,80%	25,00%
UKUPNO	n/a	26,06%	16,50%	29,93%	19,21%	4,50%	3,80%	100,00%

Tablica 16. Planirani prihodi i rashodi za razdoblje 2023.- 2029.

Naziv	Plan 2023.	Plan 2024.	Plan 2025.	Plan 2026.	Plan 2027.	Plan 2028.	Plan 2029.
Prihodi po potpori za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a	0,00	590.303,36	373.753,08	677.965,44	435.139,20	101.932,66	86.076,47
Prihodi od članarina i članskih doprinosa	9.430,00	9.446,00	9.446,00	9.446,00	9.446,00	9.446,00	9.446,00
Prihodi iz drugih izvora (JLS, zaklade)	0,00	16.720,00	18.392,00	20.231,20	22.254,32	24.479,75	26.927,73
Prihodi UKUPNO (EUR)	9.430,00	616.469,36	401.591,08	707.642,64	466.839,52	135.858,41	122.450,20
Rashodi za provedbu LRSR-a (EUR)	0,00	517.817,91	271.820,43	576.032,78	333.206,54	0,00	0,00
Rashodi za tekuće troškove i troškove vođenja LRSR-a (EUR)	0,00	72.485,45	101.932,65	101.932,66	101.932,66	101.932,66	86.076,47
Dodatni rashodi	9.430,00	26.166,00	27.838,00	29.677,20	31.700,32	33.925,75	36.373,73
Rashodi UKUPNO (EUR)	9.430,00	616.469,36	401.591,08	707.642,64	466.839,52	135.858,41	122.450,20
Razlika-višk/manjak (EUR)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

POPIS TABLICA

Tablica 1.	Statistički podaci jedinica lokalne samouprave u sastavu FLAG-a	6
Tablica 2.	Indeks razvijenosti JLS FLAG-a (razdoblje 2014.-2016.), 2018.	13
Tablica 3.	Broj aktivnih gospodarskih subjekata (pravnih osoba) na FLAG području	14
Tablica 4.	Broj stanovnika na području FLAG-a u zadnjim popisnim razdobljima	18
Tablica 5.	Rodna i starosna struktura stanovnika	18
Tablica 6.	Struktura članstva Skupštine (ukupnog partnerstva) FLAG-a „Pinna nobilis“	21
Tablica 7.	SWOT analiza područja FLAG-a	22
Tablica 8.	Razvojne potrebe područja FLAG-a koje će se rješavati korištenjem endogenih potencijala	27
Tablica 9.	Opći i specifični ciljevi te prioritetne mjere	28
Tablica 10.	Rezultati provedbe LRSR u razdoblju 2014.-2020.	48
Tablica 11.	Doprinos LRSR pokazateljima rezultata za Prioritet 3. PRA 2021.-2027.	54
Tablica 12.	Akcijski plan provedbe LRSR	55
Tablica 13.	Planirani broj projekata u programskom razdoblju	55
Tablica 14.	Financijski plan provedbe LRSR	57
Tablica 15.	Financijski plan provedbe LRSR po godinama	57
Tablica 16.	Planirani prihodi i rashodi za razdoblje 2023.- 2029.	58

POPIS KRATICA

CLLD	(eng. Community Led Local Development – lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)
DZS	Državni zavod za statistiku
EFPR	Europski fond za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj
EU	Europska unija
ESF	Europski socijalni fond
ESIF	Europski strukturni i investicijski fond
FLAG	Lokalna akcijska grupa u ribarstvu
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
IT	Informatička tehnologija
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LEADER	(francuski izraz „Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale“) veza među aktivnostima razvoja ruralnog gospodarstva
LRSR	Lokalna razvojna strategija u ribarstvu
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
MSP	Mikro, mala i srednja poduzeća
OO	Ocjenjivački odbor FLAG-a
PRA	Program za ribarstvo i akvakulturu
RH	Republika Hrvatska
UO	Upravni odbor FLAG-a

POPIS PRILOGA

- Prilog 1. Statistički podaci jedinica lokalne samouprave FLAG-a „Pinna nobilis“
- Prilog 2. Zemljopisni položaj FLAG-a „Pinna nobilis“ u Istarskoj županiji. Administrativne granice gradova i općina (slika 1.) te kartografski prikaz FLAG-a s naznačenim granicama JLS i pripadajućim naseljima (slika 2.)
- Prilog 3. Kulturna dobra na području FLAG-a „Pinna nobilis“
- Prilog 4. Područja ekološke mreže Natura 2000 u sklopu FLAG-a „Pinna nobilis“
- Prilog 5. Biljni i životinjski svijet te specifičnosti obale FLAG područja
- Prilog 6. Društvena i zdravstvena infrastruktura po JLS-ovima FLAG-a
- Prilog 7. Broj plovila za gospodarski ribolov na području FLAG-a
- Prilog 8. Zaposleni prema područjima djelatnosti
- Prilog 9. Iskrcaj ribe i drugih morskih organizama (u kg) po iskrcajnim mjestima JLS-a od 2019.g. do 2022.g.
- Prilog 10. Plovila po dužinskoj kategoriji i snazi motora na području FLAG-a
- Prilog 11. Broj aktivnih i pohranjenih povlastica za gospodarski ribolov na području FLAG-a
- Prilog 12. Ribolovne zone
- Prilog 13. Dolasci i noćenja turista u razdoblju od 2020. do 2022. godine
- Prilog 14. Promet turista prema državama dolaska
- Prilog 15. Smještajni kapacitet po vrstama objekata u razdoblju od 2020. do 2022. godine
- Prilog 16. Registrirana nezaposlenost na području FLAG-a, godišnji prosjek za 2019., 2020., 2021., 2022., 2023.g.; Novozaposlene osobe na području LAGUR-a u 2019., 2020., 2021., 2022., 2023.
- Prilog 17. Stanovništvo starije od 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi i spolu po JLS-u
- Prilog 18. Usklađenost LRSR-a FLAG-a „Pinna nobilis“ sa strateškim dokumentima na nacionalnoj i lokalnoj razini